

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ

Тема. У кожному порі року приваблива землі краса.

Мета. Ознайомити дітей з новими книжками, закріплювати вміння орієнтуватися в них, пробуджувати любов до природи і бажання оберігати її.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі художні книжки про пори року, медіаресурси із зображенням картин природи в різні пори року, пам'ятка розгляду книжки.

План-конспект

1. Робота з медіа-ресурсами.

- Розгляньте картини природи. Які почуття викликають у вас краєвиди? Чим приваблюють мальовничі картини осені? Чи до вподоби вам білі шати зими? Чи відчули ви запахи весни, дивлячись на весняні пейзажі? Які відчуття з'явилися у вас, розглядаючи літню красу? Сьогодні ми розглядатимемо книжки про красу природи в різні пори року.

2. Розв'язання завдань з орієнтування в групі книжок з метою вибору необхідної книжки за вказаною вчителем ознакою.

Біля дошки представлені книжки про пори року (2–3 книжки).

- Розгляньте обкладинки книжок. Прочитайте назви книжок. Поміркуйте, чи можна зробити висновок, про що розповідається в кожній книжці. Що допомогло вам зробити такий висновок? Дослідіть, назва якої книжки відповідає темі уроку. (Тема уроку записана на дошці). Чи є ця книжка на класній книжковій виставці?

3. Читання вчителем оповідання Бориса Харчука «Калина».

Калина

Бабуня Настя нічого так не любить, як садити дерево. Вона каже:

— Завжди знайдеться місце, де його посадити. А хто за це не дбає, той або байдужий, або сліпий до краси.

Коло бабуниної хати ростуть вишні. За порогом повно квітів. Біля хвіртки — кучерявий бузок, а від вулиці — явори.

Позаторік бабуня принесла з лісу й посадила під вікном тонке деревце. Доглядала його, підливала. Воно прийнялося. Але першої весни не цвіло. Тільки озеленіло.

Другої весни викинуло білі китиці. Всі побачили, що це — калина.

Минається зима, настає тепло — і хати бабуниної не видно. Цвітуть білі вишні, пахне ліловий бузок, гіацинти, нарциси. Згодом жоржини тягнуться до порога. А явори шумлять.

Та найбуїніше квітує калина. Соловейко звив на ній гніздо. Він тьохкає, а калина цвіте й заглядає у вікно. Соловейко тьохкає, поки калина не перецвіте.

Кінчається літо.

З кожної гілочки на калині звисають важкі червоні грона.

Сюди прилітають журавлі. Вони збираються у вирій. Сідають на калину, дзьобають калинові ягідки.

Бабуня Настя дивиться на них і наказує:

— Наїдайтеся, щоб вам було неголодно летіти в далекі краї... Летіть, та не баріться там...

А серед зими з'являються поласувати калиною снігурі. Отак і живе бабуня Настя — з деревами, квітами і пташками.

4. Бесіда-роздуми про прослухане оповідання.

- Про що ви прослухали оповідання? Чи всі пори року згадав автор у творі? Хто пригадає, як автор описав весну? Кого привабила калина своїм буйним цвітом? Яким ви уявили літо, слухаючи твір? А зиму? Чи згадав автор про осінь? Чим запам'яталася вам ця пора року?

5. Самостійне знайомство учнів з новою книжкою.

Діти отримують книжку «У кожному порі року приваблива землі краса» (збірка) та пам'ятку розгляду книжки.

- Розгляньте книжку. Скористайтеся пам'яткою розгляду книжки. (Пам'ятку можна написати на плакаті або роздрукувати її за кількістю учнів у класі).

1. Розгляньте кожен сторінку обкладинки. Що зображено, написано на кожній з них?

2. Прочитайте написи на першій сторінці обкладинки. Хто автор книжки? Як називається книжка? Що зображено на малюнку? Чи допоможе вам назва книжки і малюнок на обкладинці здогадатися, про що (кого) розповідь книжки?

3. Розгляньте титульний аркуш (сторінку) книжки. Прочитайте написи. Підготуйтеся відповісти на запитання:

- Яка назва книжки? Чи вказане на аркуші прізвище автора?
- Хто виконав малюнки до книжки?
- Твори яких жанрів увійшли до книжки?
- У книжці один твір чи багато? Як про це вам стало відомо?
- Де і коли видрукували книжку?

4. Розгляньте книжку посторінково. Зверніть увагу на заголовки творів, посторінкові малюнки. Чи відповідають малюнки заголовкам творів, назві книжки? Чи містить книжка сторінку, на якій видрукований зміст? Прочитайте зміст. У книжці один твір чи більше? Хто автор творів? Чи є серед авторів знайоме вам прізвище? Якщо є, то пригадайте, де відбулася ваша зустріч з автором

/авторкою. Поміркуйте, з якими творами вам хотілося б познайомитися і поділитися своїми враженнями від прочитаного.

5. Зроби висновок... Зміст книжки розповідає... У книжці твір одного автора чи багатьох?..

6. Читання учнями твору, вказаного вчителем.

7. Вияв і оцінка якості самостійного читання — розгляду книжки.

Учні відповідають на всі пункти пам'ятки розгляду та запитання, що стосуються змісту прочитаного твору.

- Який твір ви прочитали? Хто його автор/авторка? Про що розповідається у творі? Чи «побачили» ви красу природи, описану автором? Що найбільше запам'яталося? Як ви думаєте, чи потрібно красу природи оберігати і примножувати? Якою прочитаною інформацією вам би хотілося поділитися з рідними або друзями?

8. Рекомендації до самостійної позаурочної діяльності з книжками.

- Дослідіть, чи є у класній чи домашній бібліотечці книжки про пори року.

- Доповніть ними класну книжкову виставку. Розглядайте книжки — і ви обов'язково отримаєте інформацію про те, що вас цікавить.

Тема. Перевір себе.

Мета. Удосконалювати навички читання учнів, уміння користуватися алфавітом на практиці, виховувати шанобливе ставлення до людей старшого віку.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1 (с. 22–24).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота над текстом В. Сенцовського «На кладці».

2.1. Самостійне читання оповідання учнями.

2.2. Виконання завдань за змістом твору, вміщених у кінці тексту.

3. Робота над мовним матеріалом.

3.1. Актуалізація знань про звуки і букви.

- Скільки букв містить український алфавіт? На які дві великі групи поділяють звуки мовлення? Як називають звук, що вимовляють з більшою силою голосу? Яка з букв не має відповідного звука? Яка буква починає алфавіт? Який звук вона позначає?

3.2. Виконання завдань 2–5.

3.3. Повторення матеріалу про розташування слів у словниках.

- Пригадайте, що ви знаєте про словники. Як розташовані слова у словниках? На яку букву треба орієнтуватися, щоб відшукати потрібне слово, якщо всі слова починаються з однакової букви? А якщо перші дві букви у словах однакові, то на яку літеру ви будете орієнтуватися при пошуку необхідного слова?

3.4. Виконання завдань 6, 7.

4. Робота над загадками (завдання 8; відгадки: ялинка, верба, береза).

5. Підсумок уроку.

- Які завдання ви виконували із задоволенням? Чи виникали у вас труднощі при виконанні завдань? На які запитання ви хотіли б отримати відповіді? Сформулюйте свої запитання. Де людина використовує свої знання про алфавіт?

Тема. Перевір свої досягнення.

Мета. Перевірити ефективність засвоєння учнями теми «Користуємося алфавітом», сприяти розвитку діалогічного мовлення, удосконалювати вміння слухати і розуміти прослухане, виховувати почуття товарищескості й взаємоповаги.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1 (с. 25–28).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Тестова перевірка своїх досягнень.
 - 3.1. Виконання завдань 1–8.
 - 3.2. Самоперевірка виконаної роботи.
4. Розвиток діалогічного мовлення учнів.
 - 4.1. Аналіз змісту малюнка до ситуації 1. Відповіді на запитання, вміщені під малюнком. Побудова діалогу з 2–3 реплік.
 - 4.2. Аналіз змісту ситуації 2. Побудова діалогу з 3–4 реплік.
5. Читання вчителем тексту М. Хаткіної «Справжні друзі» (с. 60–61).
6. Тестова перевірка ефективності сприйняття змісту прослуханого твору.
7. Підсумок уроку.
 - Пригадайте, кому належать слова: «Дружбу треба будувати, як дім. Із цеглинок добра та розуміння». Які ще поради почула Марічка від тата? Спробуйте побудувати діалог про зміст нашої роботи на уроці.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА. НАРОДНЕ НАДБАННЯ.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Тема. Слова, близькі і протилежні за значенням (3 год).

Мета. Збагачувати словниковий запас учнів, забезпечувати їх мовленнєвий розвиток, розкривати практично-мовленнєве значення окресленої теми, формувати позитивне емоційно-чуттєве ставлення до життєвих ситуацій.

Дидактико-методичне забезпечення. Слова-картки, малюнкове зображення руху людини різного віку, предметне зображення дерев, смайликів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота з наочністю.

3.1. Розгляд малюнків.

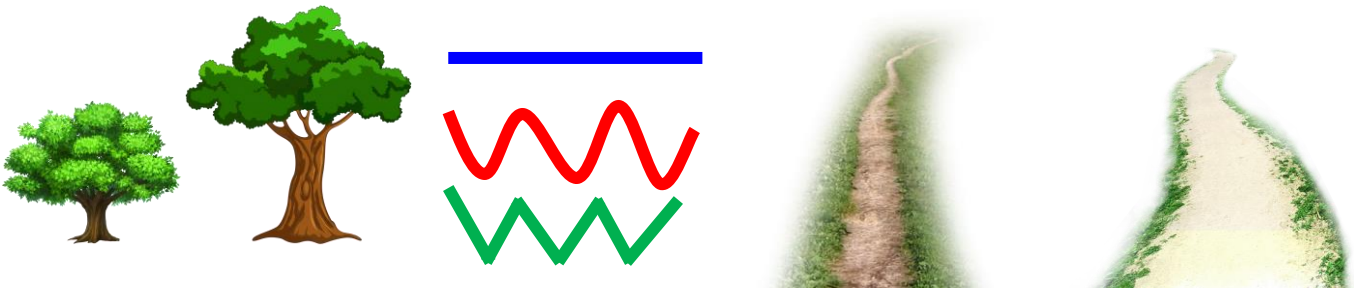
- Чи одного віку люди, зображені на малюнках? Як ви думаєте, діти, чи однаково рухаються люди різного віку? (Дитина-школяр/ка, молода людина, людина похилого віку з паличкою).

3.2. Читання слів-карток **іде, поспішає, шкандибає...**

3.3. Підпис малюнків прочитаними словами-картками.

- До кожного малюнка доберіть слово, яке найточніше передає рух людини. Як ви думаєте, слова **іде, поспішає, шкандибає...** є близькими за значенням? Чому ви так вважаєте? Поміркуйте, чи однакової сили буде дія предмета, коли я скажу: «Сніг **іде (падає, сипле, мете, хурделить)**». (Матеріал для уроку 1).

- Розгляньте малюнки.

Яке з дерев високе, а яке — низьке; яка лінія є прямою, а яка — кривою (ламаною); яка стежка є широкою, а яка — вузькою?

- Чи є названі ознаки зображених предметів словами, протилежними за значенням? Доберіть до вказаних слів **щедрий, світлий, тихий, теплий** слова, протилежні за значенням. (Урок 2).

- Розгляньте зображення символів-смайликів. Які почуття можна виразити за допомогою таких графічних зображень? (Сум, радість, спокій, любов, ненависть, збентеженість). Назвіть слова, що означають протилежні емоції, парами. (Урок 3).

4. Робота з підручником.

4.1. Опрацювання змісту правила (с. 77). Виконання вправи 1.

4.2. Самостійне виконання вправи 2 з наступною перевіркою.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

4.3. Слухання вірша Н. Красоткіної «Дощ» (вправа 3). Аналіз сприйняття змісту.

- Яке явище природи авторка описала у вірші? Які картинки ви собі уявляли, слухаючи вірш? Поміркуйте, під час якого дощу вам захотілося б побігати по калюжах. А за якого дощу не хотілося б виходити на вулицю? Ще раз прослухайте вірш і випишіть слова, близькі за значенням. Позначте в них наголос.

(**Дош, зли́ва, дощові́ця, лі́вень, прóливень, хлющ, хля́павка, мжі́чка**).

5. Опрацювання вимови і написання слова **кі́лим** (вправа 4). Складання речення з даним словом.

6. Виконання вправи 5 з наступною взаємоперевіркою.

Урок 1

7. Граматична гра «Що за слова?»

- Прочитайте слова **хата, будинок, сумувати, дім, радіти, говорити, мовчати, житло, стоїть, їде**. Згрупуйте слова, які є близькими за значенням. Прочитайте слова, які є протилежними за значенням.

- Знайдіть «зайве» слово.

- Дош, злива, завірюха.
- Алфавіт, азбука, буревій.
- Успіх, досягнення, пригода.

8. Робота з підручником.

8.1. Списування з наступною перевіркою (вправа 7).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

8.2. Колективне опрацювання вправ 8, 9.

(У слові **неді́ля** «сховалося» ім'я Неля (Ія)).

8.3. Самостійна робота учнів (вправа 10).

Урок 2

9. Робота над скоромовками (вправа 11).

9.1. Читання скоромовок у швидкому темпі.

9.2. Добір слів, близьких за значенням, до слів **злива** (про́ливень, дощові́ця), **пригощала** (частувала).

9.3. Списування однієї скоромовки (на вибір).

10. Колективна робота над змістом вправи 12.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

11. Письмо з пам'яті (вправа 13).

12. Робота над вимовою і написанням слова **понеділок** (вправа 14).

- Прочитайте слово. Скільки складів у слові? Який склад наголошений? Назвіть ненаголошені склади. Назвіть приголосні звуки, голосні. Запам'ятайте, що в слові **понеділок** після **н** треба писати букву **е**.

- Допоможіть Василькові правильно вказати день від'їзду бабусі додому.

13. Підсумок уроку.

- Які за значенням є слова **буря, ураган, шторм**? Які за значенням є слова **добре** — **погано, багато** — **мало, далекий** — **близький, глибока** — **мілка**?

- Доберіть слова, протилежні за значенням, і завершіть речення.

Сонце **сходить** і На кожну загадку є Книжка містить **запитання** і
Настав вечір, і **шум** змінився на

- Утворіть коло, близьких за значенням слів **гарний** (красивий, вродливий, славний, хороший, чудовий, чарівний, чудесний, прекрасний, розкішний, мальовничий...); **палиця** (патик, кий, дрюк, дрючок, ціпок, кийок, палка, костур, ковінька, гирлига (у пастухів)).

Тема. Народне надбання.

Матеріал до уроку. Лічилки. Мирилки.

Мета. Розвивати в учнів психічні процеси (пам'ять, уяву), формувати навички виразного і швидкого читання, пробуджувати почуття товаришкості й відповідальності.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі художні книжки, які містять усну народну творчість («Чарівний барвінок»: хрестоматія з усної народної творчості, та ін.).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприйняття нового матеріалу.

2.1. Бесіда.

- Чи любите ви грати в колективні ігри? Які саме? Чи трапляються у вас випадки, коли треба для гри використати лічилки? Бувають ситуації, коли ненароком когось чимось образите, наприклад штовхнете, зачепите, втечете..., а потім пожалкуєте про це. Що допомагає вам помиритися? Чи доводилося вам використовувати мирилки?

2.2. Розгляд книжки «Чарівний барвінок».

- Подивіться на книжку, яку я тримаю в руках. Прочитайте її назву. Ця книжка — збірка творів усної народної творчості.

- Я прочитаю, які саме твори увійшли до збірки: загадки, прислів'я, лічилки, небилиці, потішки, скоромовки, дражнилки, мирилки... Якщо ця книжка викликала у вас зацікавленість, то на перерві розгляньте її. Пошукайте в ній лічилки, мирилки, прочитайте їх і поділіться своїми враженнями з друзями.

2.3. З'ясування значення слів **лічилки**, **мирилки**.

- Поміркуйте, як утворилися ці слова. Доберіть слова, близькі за значенням, до цих слів (рахувати, підрахунок; злагода, перемир'я).

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над лічилками.

4.1. Читання вчителем тексту лічилки.

Є в зайчихи п'ять малят,

П'ять сіреньких зайченят.

Ось вони рядочком сплять:

Раз, два, три, чотири, п'ять.

Є в зайчихи п'ять малят,

Неслухняних зайченят.

На обід їх мати жде:

«Раз, два, три... А решта де?»

- Дітки, ви прослухали лічилку чи мирилку? Чому ви так думаєте? Як ви думаєте, що робили решта зайченят, що не прийшли на обід?

4.2. Ознайомлення з текстом лічилок за сторінкою підручника (с. 86) та додатковим матеріалом.

Лічилки

Раз, два, три!

Раз, два, три!

Дули, дмухали вітри.

Дули, дмухали щосили

І горіхів натрусили.

Натрусили так багато,

Поспішаймо їх зібрати!

Раз, два, три!

Ловиш ти!

Тікав заєць через міст.

Довгі вуха, куций хвіст,

А ти далі не тікай,

Рахувати починай,

Раз, два, три — вийди ти.

Десять, дев'ять,

Вісім, сім —

Замовкає в небі грім.

Линуть хмари де-не-де.

Далі цифра шість іде.

В лузі скошена трава —

П'ять, чотири, три і два.

Після двійки — одиниця.

От і йди тепер жмуриться!

4.3. Робота з методичним апаратом до текстів лічилок.

Відповіді на запитання, вміщені на с. 86 підручника.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

Фізкультхвилинка

5. Робота над мирилками.

5.1. Слухання текстів мирилок.

- Мирися, мирися, та більше не сварися.
- Мир-миром, пироги з сиром,
- Вареники в маслі,
- Ми дружечки красні, поцілуймося.

- Ви прослухали віршовані тексти. Як ви їх назвете? Чому ви вирішили, що це мирилки?

5.2. Читання учнями мирилок за підручником (с. 87).

5.3. Відповіді на запитання, вміщені в кінці текстів мирилок.

5.4. Виконання різнорівневих завдань (с. 87) та їх перевірка.

6. Творча робота в групах.

- Доповніть текст мирилки словами, які римуються.

Винний я і винна ... (ти).

Так бува у нас ... (завжди).

Тож обоє ... (уклоніться)

І швиденько ... (помиріться).

- Складіть мирилку за опорними словами **летіла, сіла, на плече, тихенько, миріться, швиденько, сказала, мирилка.**

Мирилка летіла,

На плече сіла,

Сказала тихенько:

— Миріться швиденько.

7. Підсумок уроку.

- З якими творами ви працювали сьогодні на уроці? Які з них більше до вподоби? Чи можна стверджувати, що і лічилки, і мирилки допомагають дітям знайти друзів, відновити теплі стосунки, пробачати один одному? Чому ви так думаєте?

- Послухайте тексти. Визначте, котрий з них є лічилкою, а котрий — мирилкою. Обґрунтуйте свою відповідь.

Ти не плач, не плач, не плач

І скоріш мене пробач,

І на мене ти не сердься,

Бо у тебе добре серце.

Будемо завжди дружити

І ніколи не сваритись.

Летів рій бджілок

Зі ста лічилок.

Зійшлися діти,

Давай лічити,

Бо кожна бджілка,

Немов лічилка:

Кого вкусить —

Жмурити мусить!

Тема. Прислів'я і приказки. Скоромовки.

Матеріал до уроку. Однойменні назви творів для читання.

Мета. Сприяти розвитку логічного мислення, допомогти учням усвідомити особливості малих фольклорних жанрів, звернути увагу дітей на відображення життєвих ситуацій у змісті прислів'їв, приказок, скоромовок, виховувати почуття справедливості, відповідальності.

Дидактико-методичне забезпечення. Слова-картки для складання прислів'їв, приказок, форзац підручника.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота з підручником.

3.1. Робота з матеріалами форзаца.

- Прочитайте вірш Муси Галі «Думаю, думаю, думаю...» і скажіть, чи задумуєтеся ви над чимось. Чи можете ви відрізнити прислів'я від приказки? Прочитайте пояснення, подумайте і дайте відповідь на запитання: «Що таке прислів'я, а що — приказка?» Чи знаєте ви прислів'я, приказки про дружбу, розум, добро? (Дружба дорожча за золото. Розум — скарб людини. Доброго добром згадують).

3.2. Ознайомлення з прислів'ями, приказками (с. 88).

3.3. Відповіді на запитання, вміщені на с. 88; виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

Фізкультхвилинка

4. Робота над скоромовками.

4.1. Глумачення поняття «скоромовка».

- Поміркуйте, від яких слів утворилося слово «скоромовка». У якому темпі читають або промовляють скоромовку? Які ви знаєте скоромовки? Спробуйте їх швидко промовити.

4.2. Робота з підручником. Читання скоромовок «Пилип і Прокіп»; «В альтанці» та аналіз їх змісту за запитаннями, вміщеними на с. 89.

4.3. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

5. Робота в групах.

5.1. Із запропонованих слів складіть прислів'я та приказку. Поясніть, як ви розумієте значення (зміст) цих висловлювань. ((добре, найкраще, Всюди, а, вдома)

— Всюди добре, а вдома — найкраще. (плода, Без, нема, труда) — Без труда нема плода).

5.2. Дослідіть, які особливості характерні скоромовкам.

1. В чаплі

Чорні

Черевички.

Чапля

Чапа

До водички.

Грицько Бойко

2. Ніс сміхунчик сміху міх —

Сміх розсипався на сніг.

Володимир Лучук

5.3. Перевірка виконаної роботи.

6. Підсумок уроку.

- З якими творами малих фольклорних жанрів ми працювали на уроці? Чим відрізняється прислів'я від приказки? Які особливості ви помітили у скоромовках? Вкажіть на ці особливості у скоромовці **«Ворона проворонила вороненя»**, **«На столі стоїть сільниця, у сільниці сіль»**.

- Зі слів-карток складіть і прочитайте прислів'я та приказку.

➤ Світ, людей, не, добрих, без. (Світ не без добрих людей).

➤ Книжку, набирай — читай, розуму. (Книжку читай — розуму набирай).

- Поясніть, як ви розумієте їх зміст.

Тема. Загадки.

Матеріал до уроку. Загадки підручника.

Мета. Розвивати аналітико-систематичне мислення учнів, звернути увагу на особливості змісту загадок та формувати вміння відгадувати їх, викликати в дітей бажання складати загадки самостійно.

Дидактико-методичне забезпечення. «1400 загадок для дітей/Упорядник В. І. Паронова»; предметні зображення їжака, конвалії, ластівки, білки; слова-картки з назвами літературних жанрів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприйняття нового матеріалу.

2.1. Бесіда.

З якими літературними жанрами ви вже знайомі? Де саме ви познайомилися з творами цих жанрів? Пригадайте, які оповідання, вірші, прислів'я, приказки... вам запам'яталися. Розкажіть.

2.2. Робота зі словами-картками.

- Прочитайте назви літературних жанрів: **вірші, легенди, казки, лічилки, мирилки, скоромовки, прислів'я, приказки, оповідання, загадки...**

- Поміркуйте, який з літературних жанрів вам читати найцікавіше. Чому?

2.3. Робота з книжкою «1400 загадок для дітей».

- Уважно розгляньте обкладинку книжки. Твори якого жанру містить книжка? Скільки загадок увійшло в книжку? Як ви про це дізналися? Кому адресовані загадки? Чи можете ви орієнтовно сказати, про що йдеться в загадках? Що допомогло вам дати відповідь? Ця книжка буде знаходитися на класній книжковій полиці. У вільний час розгляньте книжку і виберіть загадки, які би ви хотіли загадати друзям.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота з підручником.

4.1. Читання загадок віршованого характеру учнями (1–4).

4.2. Аналіз змісту та особливостей загадок. (Учитель звертає увагу на особливості загадок, зокрема на ті, що називають не сам предмет, а інший, схожий, та найвиразніші ознаки).

4.3. Читання та відгадування загадок логічного характеру учнями (с. 90). Відповіді на запитання, вміщені в кінці загадок (2, 3, с. 90).

Фізкультхвилинка

4.4. Виконання учнями різнорівневих завдань та їх перевірка.

5. Аналіз предметних зображень їжачка, конвалії, білки, ластівки.

5.1. З'ясування характерних ознак кожного зображення.

5.2. Відгадування загадок учнями.

Має комірчин багато,
Щоб горішки в них ховати —
І тому зимові дні
Рудохвостій не страшні.

(Білка)

Пташка ця швидка, моторна,
Знизу біла, зверху чорна,
Хвостик — ріжки, крильця гострі,
Над віконцем хату мостить.

(Ластівка)

Лиш торкнись до колючок —
Він згортається в клубок.
Не вгадаєте ніяк?
Підказать вам? Це...

(Їжак)

Біленькі дзвіночки, зелені листочки
Цілою сім'єю ростуть в холодочку.

(Конвалія)

6. Створення загадок учнями колективно і самостійно.

- Спробуймо всі разом скласти загадки про їжачка, конвалію.

- Чи схожий їжачок на кактус? Чим? Ніжки є в їжачка? Де живе їжачок? Ви б хотіли мати їжачка вдома? А де йому краще жити? Використайте отриману інформацію про їжачка й складіть про нього загадку. (Можна як у віршованій формі, так і прозовій).

Хто на кактус схожий трішки,
Хоч і є у нього ніжки?
З лісу я його приніс, —
Він втікає знову в ліс.

- Що це за квітка? Що в ній особливого? Назвіть її основні ознаки. (Багато біленьких маленьких квіточок на одному стеблі, квіточки схожі на дзвіночки, квітка має приємний запах). Спробуймо скласти загадку про конвалію.

Білі дзвоники малі
Живуть дружно на стеблі.

- Спробуйте самостійно скласти загадку про будь-який предмет і загадайте її друзям.

7. Підсумок уроку.

- Чи видався вам урок цікавим? Чим? Що допомагало вам відгадувати загадки? Які загадки про шкільне приладдя ви знаєте? Познайомте нас з ними. Які загадки ви пам'ятаєте про звірів, птахів, рослини, пори року, транспорт?.. Розкажіть їх друзям.

Тема. Пряме й переносне значення слів.

Мета. Здійснювати лінгвістичний підхід доопрацювання прямого й переносного значення слова, активізувати словниковий запас учнів, навчати дітей пояснювати пряме й переносне значення слів, виховувати загальнолюдські цінності.

Дидактико-методичне забезпечення. Опорна таблиця «Значення слова», слова-картки.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

2.1. Лексична гра «Вкажіть правильне слово».

- Діти, із запропонованих слів виберіть те, яке можна охарактеризувати такими діями: **схопився, зашелестів, залопотів, порвав, пошматував, підхопив, поніс** (літак, лелека, вітер). Чи правильно ви вказали слово, переконайтеся, прослухавши уривок з твору Миколи Сингаївського.

«Раптом схопився вітер. Зашелестів, залопотів крилами, набрав розгону. Порвав, пошматував, підхопив із собою павутиння. Поніс у далечінь. На лузі чисто-метено стало».

- Поясніть, як ви розумієте значення кожної дії вітру. Яким ви «побачили», «відчули» вітер?

- Послухайте поетичні рядки.

Тихо в Карпатах. Зимова пора.

Сонце сміється і сяє. Тихо!

Ні вітру, ні звуку не чуть,

Сонні ялиці дримають,

Дивний серпанок морози їм тчуть.

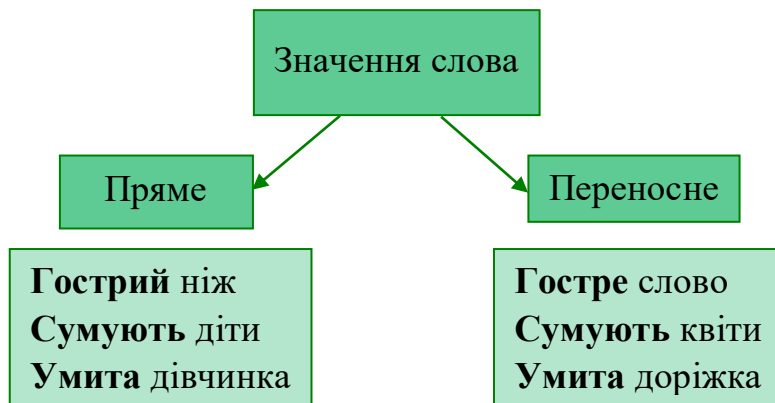
- Значення яких слів вам незрозуміле? Які слова допомогли «побачити» живу істоту? Чому саме ці слова? («Сонце», «ялиці», «морози», тому що вони виконують дії, які може виконувати жива істота: дитина, людина, тварина...)

- Яким ви собі уявили сонце, що сміється; ялицю, що дримає; мороз, який тче серпанок? (Після відповідей учнів учитель узагальнює, що дія ніби перенесена з одного предмета на інший).

3. Повідомлення теми уроку.

4. Сприймання й первинне усвідомлення нового матеріалу.

4.1. Робота з опорною таблицею «Значення слова».

- Які значення можуть мати слова?

- Якщо дія чи ознака переноситься на інший предмет чи явище, то яке значення набуває це слово?

4.2. З'ясування сутності прямого і переносного значення слів.

- У кожній парі словосполучень вкажіть ту, яка вжита у прямому значенні.

Глибока річка — глибока думка; **солodka** груша — солodka усмішка; **танцюють** діти — танцюють листочки; **золота** обручка — золота осінь.

- Чому ви так думаєте?

- Вкажіть, які словосполучення вжиті у переносному значенні.

Золотий характер — золота ложка; **срібне** волосся — срібна ваза; весела дівчинка — **весела** зима; летить пташка — **летить** думка.

(Учні пояснюють, як вони розуміють зміст словосполучень, ужитих у переносному значенні).

- У кожній парі речень вкажіть слова з прямим і переносним значенням.

Дідусь прожив **довге** життя. Орісі сподобалася **довга** сукня.

Дуб шелестів **кучерявим чубом**. У Максима розкішний **кучерявий чуб**.

Суха трава **горіла** від спеки. В руках бабусі **горить** робота.

4.3. Узагальнення вчителя про пряме і переносне значення слів.

5. Осмислення нових знань.

5.1. Аналіз змісту правила (с. 82).

5.2. Виконання вправ 1–3 (колективно) з наступною їх перевіркою.

Фізкультхвилинка

5.3. Робота в групах (вправа 4).

5.4. Самостійна робота (вправа 5, 6).

6. Узагальнення й систематизація знань.

- Прочитайте слова-картки. Згрупуйте їх так: першими словосполученнями будуть ті, що вжиті у прямому значенні, другими — в переносному.

М'який хліб, **тяжка** валіза, **золота** ложка, **кам'яний** будинок, **сонячний** ранок, **залізна** брама, сонячна посмішка, залізна витримка, кам'яне обличчя, м'який характер, тяжке покарання, золоте серце.

7. Підсумок уроку.

- Яку цікаву інформацію про значення слів ви дізналися на уроці? З якою метою використовують слова в переносному значенні? Послухайте речення: «По діброві вітер виє, гуляє по полю.» (Т. Шевченко). Вкажіть у реченні слова, вжиті в переносному значенні.

Тема. Веселинки.

Матеріал до уроку. І. Січовик «Страшний вовк», «Ласунець», «Назви-передки»; Г. Бойко «Знайду», «Пояснила».

Мета. Розширювати уявлення учнів про твори різних літературних жанрів; удосконалювати навички свідомого й виразного читання, виховувати відповідальність за свої вчинки.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням різних смішних епізодів, шапочка-маска вовка, картки з текстами веселинок.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

2.1. Робота над визначенням жанру твору.

- Послухайте твори. Поміркуйте, до якого літературного жанру вони належать.

Раз, два, три, чотири, п'ять —

П'ятеро пташат летять!

Перше, друге, третє, п'яте...

Йду четвертого шукати.

(Лічилка)

Лежебока рудий кіт

Відлежав собі живіт.

Біжать стежини поміж ожини.

(Скоромовки)

Озирнися навкруги:

Дружать в річці береги,

Вітерець голубить квіти.

Годі сердитись!

Покладемо сварці край.

Бачиш — іграшки сумують,

Навіть фарби не малюють...

Помиримся швиденько,

Буде знову веселенько.

(Мирилка)

◆ Птицю пізнають по пір'ю, а людину — по мові. (Прислів'я)

◆ Красно говорить, а слухати нічого. (Приказка)

◆ Хто на зиму роздягається, а на літо одягається? (*Дерево*). (Загадка)

Із народного
Ненька наша — Україна,
Мова рідна, рідний спів.
Це земля свята єдина
Наших прадідів-батьків.

Микола Щербак

Якось до равлика завітала Не-Дуже-Чемна-Жаба. — Запроси мене до своєї хатки, — сказала вона Равлику...

Г. Малик «Чому Равлик ховається» (Казка)

2.2. Повідомлення теми уроку.

2.3. Дослідження походження слова «веселинка».

- Поміркуйте, як утворилося слово «веселика».

2.4. Читання веселинок учнями (картки з текстами веселинок роздати заздалегідь).

Настанова на слухання.

- Слухайте уважно, діти, і скажіть, що веселого, цікавого ви помітили у змісті веселинок.

Солоний вітер після зливи
Трусив щосили синю сливу.
Упала буква «Л» зі сливи —
І стала синя слива сива.

Я знайшов у лісі гриб,
А приніс додому ... риб.
Мабуть, десь поміж кущів
Букву «Г» я загубив.

Немов на батька рідний син,
На місяць схожий апельсин.
Мабуть, вночі, коли я спав,
Цей апельсин із неба впав.

3. Робота з підручником (с. 91–92).

3.1. Читання вчителем тексту І. Січовика «Страшний вовк».

- Що викликало у вас усмішку? Хто герої веселинки? Яким ви собі уявили вовка? А дівчинку? Перегляньте зміст веселинки і підготуйтеся до постановки «живої» картинки. (Учні мовчки читають, учитель після читання запитує дітей: «Хто хоче прочитати слова дівчинки, вовка?» Дитині, яка озвучуватиме слова вовка, дає шапочку-маску).

3.2. Постановка «живої» картинки.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

3.3. Самостійний розгляд малюнків у підручнику (с. 91–92).

- Розгляньте малюнки. Чи відтворив художник зміст веселинок, ви скажете, коли прочитаєте тексти.

3.4. Читання учнями веселинок вголос з наступним аналізом їх змісту.

- Чи відтворив художник на малюнках зміст веселинок? З веселинками яких авторів ви познайомилися? Що веселого вам запропонували автори?

3.5. Читання веселинок в особах.

3.6. Робота з методичним апаратом до текстів.

Відповіді на запитання.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

4. Узагальнююча робота над змістом веселинок.

- Хто здебільшого стає героєм веселинок? Чи треба бути уважними до всього, що нас оточує, щоб помітити «веселі» okazji? З чого «сміються» автори?

5. Підсумок уроку.

5.1. Учитель демонструє зображення різних епізодів веселого змісту.

- Розгляньте зображення. Їх зміст може бути використаний письменниками, нами для створення веселинок? Спробуйте скласти веселинку за змістом малюнків (за вибором).

5.2. Гра «Що не так?».

- Послухайте і скажіть, що не так у змісті віршів.

Там, де річка, там, де став,
Дощ сухенький накрапав.
І холодне сонце гріло на ріллю,
Що дуже біла.
Зайця витягнув рибак.
Що в цім віршику не так?

Тато Сміх і мама Смішка
В теплій хаті грались в сніжки.
Їх маленькі діти Смішки
По стіні ходили пішки.
Я за ними поспішав
І лякав їх: «Гав! Гав! Гав!»

Ганна Чубач

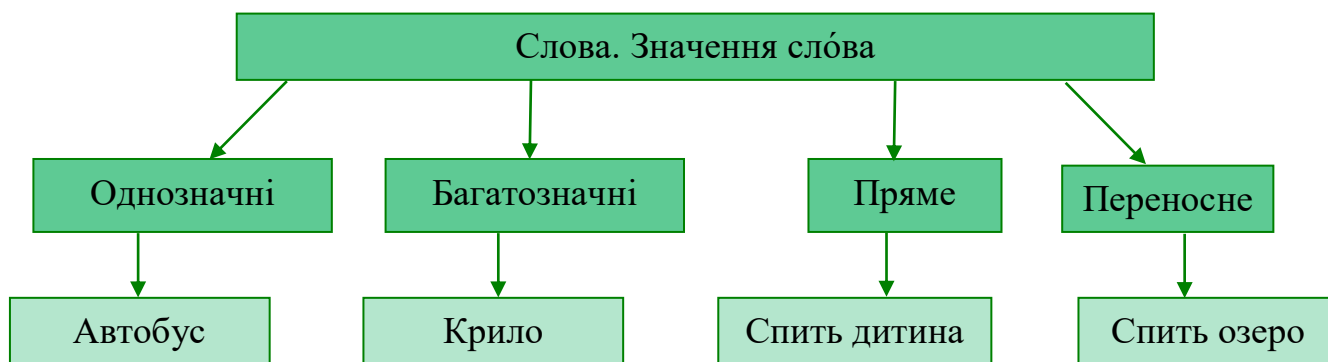
Тема. Багатозначні слова.

Мета. Допомогти учням усвідомити, що семантична сторона слова розкривається у контексті, розвивати мовлення та збагачувати активний словниковий запас дітей, виховувати в них почуття товарищескості й взаємоповаги.

Дидактико-методичне забезпечення. Опорна схема «Слово. Значення слова», предметні зображення: підйомний кран, кран для води, лисички (гриби і тварини), ручка (кулькова, дитяча, до дверей).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Актуалізація опорних знань учнів.
 - 3.1. Робота з опорною схемою «Слово. Значення слова».

- Розгляньте уважно таблицю. Прочитайте її зміст. Що вам уже відомо з написаного? Що є новим? Як ви розумієте вислів: «Однозначні слова», «Багатозначні слова»? Наведіть приклади слів, які мають одне значення. (Клен, небо, Карпати). У таблиці є приклад багатозначного слова. Поміркуйте і наведіть приклади сполучень слів, де слово **крило** має інше значення. (Крило птаха, крило млина, крило літака, крило автомобіля).

3.2. Узагальнення вчителя.

- Діти, щоб правильно зрозуміти значення слова, знати, слово має одне чи кілька значень, ужите слово в прямому чи переносному значенні, треба завжди його розглядати в сполученні з іншими словами або в реченні.

3.3. Робота над загадками.

- Відгадайте загадки. Слова-відгадки зображені на картинках.

Друг мій воду набирає,
А я у вирій відлітаю. (Журавель)

Тезко мій збудує дім —
Я дам воду в домі тім. (Кран)

4. Колективна робота по усвідомленому сприйняттю багатозначності слів.

4.1. - Назвіть слова, які звучать однаково, але називають різні предмети.

- ◆ У норі сидять лисички. У лісі ми збирали лисички.
- ◆ У Сашка нова кулькова ручка. На дверцятах зламалася ручка. У Ганнусі забруднилася права ручка.
- ◆ У півника червоний гребінь. Гребінь гори ледве видно. Дівчинка взяла гребінь і розчесала волосся.

(Узагальнення учнів. Слова **лисички, ручка, гребінь** є багатозначними).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5. Лінгвістична гра «Вкажи багатозначне слово».

- Назвіть слова, які можуть мати кілька значень.

Калина, лінія, вушко, пролісок, ключ, місяць, весна, хліб, голова, друг.

6. Робота з підручником.

6.1. Опрацювання змісту правила.

6.2. Колективне виконання вправ 1–3 (с. 84).

6.3. Самостійне виконання вправи 4.

6.4. Робота в групі (вправи 5–7).

6.5. Перевірка виконаної роботи (вправи 5–7).

7. Підсумок уроку.

- Над якою темою ми працювали на уроці? Що нового ви дізналися? Чи всі слова мають одне (кілька) значень? Наведіть приклади багатозначних слів (однозначних).

8. Виконання завдання «Перевірте себе».

8.1. Прочитайте слова. Чи можна їх назвати близькими за значенням? Чому?

- ◆ Веселий, радісний, смішний.
- ◆ Розумний, кмітливий, мудрий.

8.2. Яка пара слів є «зайвою»? Чому?

- ◆ Маленький — великий, широкий — вузький, гарячий — холодний, рум'яний — червоний.

8.3. Вкажіть пару слів, яка не протилежна за значенням.

- ◆ Високий — великий, вайлуватий — спритний, короткий — довгий, густий — рідкий.

8.4. Вкажіть сполучення слів з переносним значенням.

- ◆ Золотий перстень, золоті слова.
- ◆ Малий клопіт, малий хлопчик.
- ◆ Великий син, великий мороз.

8.5. Вкажіть сполучення слів з прямим значенням.

- ◆ Гарячий чай, гаряче серце.
- ◆ Виглянуло з-за хмар сонечко, виглянула з вікна дівчинка.
- ◆ Тепле молоко, теплий погляд.

8.6. Прочитайте текст. Назвіть слова, вжиті в переносному значенні.

Подули холодні вітри. Зірвані листочки заспівали прощальну пісню. Заплакало сіре небо. Зітхнула стомлено земля. Чарівниця осінь прийшла у наші краї.

8.7. Вкажіть слово, яке може мати багато значень.

- ◆ Рушник, небо, голова, дитина.

8.8. Вкажіть багатозначні слова.

◆ Місяць, гребінь, крила, земля, журавель, дерево, камінь, літак, людина, книжка.

8.9. Вкажіть слова, які мають одне значення.

- ◆ Цукор, стіл, дитина, сонце, хліб, клас, голова, ручка, ключ.

Тема. Колискові пісні.

Матеріал до уроку. Н. Кулик «Сонько-Дрімко»; Н. Гуркіна «Колисанка ночі».

Мета. Звернути увагу учнів на особливості колискових пісень, активізувати читацьку пам'ять дітей, виховувати шанобливе ставлення до рідних людей.

Дидактико-методичне забезпечення. Мультимедійні засоби (колискові пісні), смайлики.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу.

2.1. Актуалізація знань учнів.

- Діти, пригадайте, які твори малих фольклорних жанрів ми читали. Чим запам'яталися вам вони? Про які з них вам хотілося б дізнатися більше?

2.2. Слухання мелодії колискової пісні. Бесіда.

- Яку пісню ви прослухали? Що допомогло вам визначити колискову пісню? Чи знаєте ви колискові пісні? Розкажіть, хто вам співав колискову пісню. Які почуття виникають, слухаючи колискові пісні?

2.3. Розповідь учителя.

- Діти, колискова пісня — це пісня материнської душі й любові, ласки й неповторної ніжності. Ви виростили під мамину пісню. Вчені різних країн неодноразово доводили, що діти, які виховуються під спів і казку матері, мають розвинені почуття краси, лагідну вдачу і добрий розум. Колискова пісня є особливим діалогом між матір'ю і дитиною, підказаним серцем. Кожна мати вносить щось своє і в ритміку, і в мелодію.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Лексико-семантична робота.

- Поясніть, як утворилася така назва, як Сонько-Дрімко (від спати-дрімати). Як ви розумієте значення слів **кошик лозовий, співанка, колисанка, стайня, сні діброві, сповиті казками**?

5. Робота над колисковою Н. Кулик «Сонько-Дрімко».

5.1. Читання колискової вчителем.

- Послухайте колискову. Доберіть смайликові символи, які передають тон, гучність, темп читання пісні. (Спокійний, помірний, повільний).

5.2. Читання вголос учнями колискової.

5.3. Аналіз змісту колискової пісні з використанням методичного апарату підручника. (Відповіді на запитання, виконання різнорівневих завдань учнями, робота з малюнком).

5.4. Повторне читання колискової.

- Дослідіть і позначте крапочкою слова, які звучать пестливо.

5.5. Перевірка виконаного завдання.

5.6. Узагальнююча робота над змістом колискової Н. Кулик «Сонько-Дрімко».

- Хто автор прочитаної колискової пісні? Хто співає колискову? Як звучать слова у пісні?

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

6. Слухання «Колисанки ночі» Н. Гуркіної.

Колисанка ночі

Заснули котенята,
Бачать сні качата,
Сонечко на небі теж спить.
Нічка усе вкрила,
Коси розпустила,
Коліскова пісня летить.
Сплять у стайні коні,
В зоопарку — поні,
Квіточка в садочку теж спить.
І дерева, й трави
Бачать сні дубраві,

Зіронька на небі блищить.
Сплять маленькі діти,
Казками сповиті,
Пісенька любові дзвенить.
Щоб приколисати,
Сні подарувати,
Ніжно обіймати в цю мить.
Щоб заколихати,
Спокій дарувати,
Колисанка ночі летить.

Наталя Гуркіна

6.1. Аналіз змісту колискової.

- Як ви думаєте, чому авторка назвала пісню «Колисанка ночі»? До кого «прилетіла» коліскова пісня? Що хоче всім подарувати коліскова пісня? Чи зауважили ви, як звучать слова у колісковій?

6.2. Читання-слухання колискової.

- Позначте слова, які звучать ніжно, пестливо. Поміркуйте, які б малюнки ви хотіли підготувати за змістом колискової пісні. Розкажіть.

7. Підсумок уроку.

- Чи відомі вам слова колискової «Пішов коток на торжок»?

Пішов коток на торжок,
Купив собі кожушок,
Треба з ката зняти
Та дитинці дати,
Щоб тепленько спати! (Із народного)

- Хто знає колискову «Ой ходить сон коло вікон»? То нагадаю вам її слова.

Ой ходить сон коло вікон,
А дрімота коло плота,
Питається сон дрімоти:
— А де будем ночувати?

Де хатонька теплесенька,
Де дитина малесенька,
Там ми будем ночувати,
Дитиночку колисати. (Із народного)

- Ці колисанки належать не конкретному авторові. Це народні колискові пісні. Вони передавалися із вуст в уста та дійшли до наших днів.

- З якими авторськими колисковими піснями ви познайомилися сьогодні? Яку з них вам самим хочеться заспівати своїм молодшим братикам чи сестричкам? Що спільного мають як народні, так й авторські колискові? Хто головна особа у колискових піснях?

- Запитайте у членів родини, чи знають вони колискові пісні. Нехай вам заспівають їх.

8. Виконання завдань рубрики «Перевірте себе».

8.1. Яку з лічилок ви пам'ятаєте? Розкажіть її напам'ять.

8.2. Прочитайте текст. Вкажіть правильну відповідь.

Ти не плач, не плач, не плач
І скоріш мене пробач.
І на мене ти не сердься,
Бо у тебе добре серце.
Будемо завжди дружити
І ніколи не сваритись. (Із народного)

Це:

А лічилка; **Б** мирилка; **В** загадка.

8.3. Пригадайте прислів'я, приказки про мову, дружбу, працю. В яких випадках ви використовуєте їх?

8.4. Вкажіть правильну відповідь.

Русі вуса у вівса,
Вуса — вся краса вівса.

Олег Орач

Це:

А загадка; **Б** скоромовка; **В** лічилка.

8.5. Відгадайте загадку.

Дуже я потрібна всім —
І дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу.

- У якому випадку можна використати загадку?

8.6. Прочитайте текст.

Не вміє

Першокласник Сергійко, повернувшись зі школи сказав:

— Я в школу не піду.

— Чому? — запитала бабуся.

— Бо там треба писати й читати, а я не вмію: а розмовляти я вмію, так на уроках не дозволяють.

- Чи можна назвати описану історію дотепною? Чому? Що викликало усмішку у вас? Чи траплялися з вами якісь дотепні історії? Розкажіть.

8.7. Пригадайте одну з колискових пісень, яку вам співали рідні.

Тема. Як ми говоримо.

Мета. Збагачувати словниковий запас молодших школярів, формувати виразність мовлення як складову частину культури мовлення, виховувати любов до тварин.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас; предметне зображення тварин; символи-смайлики, запис пісні Вінні-Пуха.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Слухання учнями вірша Сергія Цушка «Привітні слова».

Ти вийдеш із дому на синім світанку,
І скаже каштан тобі: — Доброго ранку!
Малинове сонце за гаєм проснеться:
— Добридень! — привітно тобі усміхнеться.
— Добридень! Добридень! — на вулиці всюди
До тебе казатимуть приятно люди.
Як присмерк, туманом посуне з-за річки,
— Цінь-цінь! Добрий вечір! — промовить синичка.
А люба матуся, вкладаючи спати,
«Добраніч» тобі не забуде сказати.
Мій друже маленький! Кохана дитино!
З тобою говорить уся Україна.
І річка, і сонце, і пташка, й дїброва
Чекають від тебе привітного слова.

(Пояснення значення підкреслених слів, словосполучень).

3. Бесіда-аналіз прослуханого вірша.

- Як Сергій Цушко назвав вірш? Про які привітні слова йшлося у вірші? А які ви знаєте привітні слова? Коли такі слова треба вживати у мовленні? Чи сподобалось вам, діти, моє прочитування вірша? Чим? Які почуття виникли у вас, слухаючи вірш? Чи приємною була гучність (сила) голосу? Упродовж слухання вона була однаковою? А темп читання (швидкість) був достатнім, щоб зрозуміти, про що розповідає автор? То про що розповів автор у вірші? Чого прагне автор від кожної дитини?

4. Повідомлення теми уроку.
5. Робота із зошитом.

5.1. Аналіз змісту завдання 1.

5.2. Самостійне читання завдання 2 з наступним аналізом його сприйняття.

- Що вам запам'яталося з прочитаного? Як ви думаєте, чому тон, гучність, темп мають особливе значення для усного мовлення?

5.3. Робота із символами-смайликами (на матеріалі завдання 3).

5.4. Виконання завдання 4 (усно).

Учні читають прислів'я, приказки, порівняння, розкривають їх зміст і добирають відповідні символи-смайлики для позначення тону, гучності, темпу їхнього мовлення.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

6. Робота з наочністю.

Учитель демонструє зображення тваринок, діти розглядають і дають відповіді на запитання.

- Кого ви бачите на малюнках? Чи є у вас такі друзі вдома? Вони чимось схожі на малюнкових? Чим? Який тон, темп, гучність ви оберете, щоб розповісти про своїх улюбленців? (Діти розповідають).

7. Робота із зошитом.

7.1. Виконання завдання 7. - Мовчки прочитайте вірш. Поміркуйте, чому автор дав таку назву своєму твору. (Діти читають вірш). Чому автор назвав вірш «Латочка на лапці»? Визначте, який темп, гучність, тон читання ви оберете для читання вголос. (Після визначення вказаних ознак виразності мовлення діти читають вірш вголос і виконують письмове завдання з наступною його взаємоперевіркою).

8. Слухання пісні Вінні-Пуха (або перегляд мультфільму).

- Чи знайомий вам герой? З яким настроєм він виконує свою пісню? Чому? А у вас з'явилися емоції, коли слухали (дивилися на) героя? Які?

9. Виконання завдання 6 за матеріалами зошита.

10. Читання вчителем оповідання О. Буценья «На вулиці».

На вулиці

Іде дівчинка в школу. Бантики чистенькі, форма випрасувана, черевички блищать. Поряд з нею мама, несе рюкзак, а позаду двоє хлопців ідуть, розмовляють.

Один каже:

— Дивись, яка чепурна дівчинка. Аж глянути любо. Чепуруха!

— І зовсім не чепуруха вона.

— Це чому? — здивувався перший. — Вона ж он яка чистенька.

— А тому, що все за неї мама робить. Навіть рюкзак їй до школи носить, я щодня бачу. Ліниві охайними не бувають.

Так чи не так?

- А як ти вважаєш?

- Чи голосно хлопчики розмовляли на вулиці?

(Після відповідей на запитання можна інсценізувати розмову хлопчиків, відповідно визначивши тон, гучність і темп мовлення (на час)).

11. Підсумок уроку.

- Що найбільше вам запам'яталося з уроку? Що буває іноді важливішим від слів? Чому? Послухайте твір Ганни Чубач «Коронована ворона»:

Чорна ворона
Чорній вороні
Вчора купила
Чорну корону.
І тепер ворона чорна —
Коронована ворона.

- У якому темпі я читала твір? Чому? На які ознаки скоромовки ви звернули увагу? Яким тоном я скористалася, озвучуючи твір? З якою гучністю я промовляла скоромовку? Зробіть, дітки, висновок, для чого потрібні тон, гучність, темп під час спілкування.

Тема. Народ скаже — як зав'яже.

Мета. Ознайомити учнів з новими книжками, пробуджувати бажання розглядати і читати їх, навчати висловлювати оцінні судження за змістом прослуханих і прочитаних творів.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі книжки, які містять твори усної народної творчості: «Прислів'я та приказки», «1400 загадок для дітей», «Українські легенди, прислів'я, лічилки, скоромовки, загадки», «Народ скаже — як зав'яже» та інші або інші, що є у фондах бібліотеки, послугами якої користується школа.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з обкладинками двох-трьох книжок.

- Розгляньте книжки, представлені на виставці (не більше трьох). Прочитайте їх назви. Чи відповідають назви книжок темі уроку? (Тема уроку заздалегідь написана на дошці.) Назва якої книжки така ж, як і тема уроку? Поясніть, як ви розумієте вислів: «Народ скаже — як зав'яже». З якою книжкою вам хочеться познайомитися детальніше? Чому?

3. Робота в групах.

Учитель роздає дітям книжки, які вони розглядатимуть.

- Розгляньте в групах книжки. Дотримуйтеся правил розгляду книжки, з якими ви познайомилися на попередньому уроці. (Учитель, за потребою, може роздати пам'ятку розгляду книжки або прикріпити на дошку плакат з її змістом).

4. Вияв і оцінка якості самостійного знайомства з книжкою.

- З якими книжками відбулося ваше знайомство? Твори яких жанрів увійшли до книжки? Як про це ви довідалися? Хто проілюстрував книжку? Де і коли видрукували книжку? Яка з книжок містить прислів'я та приказки? Яка з книжок уміщує лише загадки? З якої книжки можна довідатися про прикмети, повір'я українського народу? Яку з книжок можна рекомендувати своїм одноліткам? Чому?

(Діти кожної групи по чергово відповідають на запитання і свої відповіді підтверджують розглядом — демонстрацією книжки).

Фізкультхвилинка

5. Колективна робота з творами усної народної творчості.

- Діти, з представлених на виставці книжок я вибрала твори усної народної творчості і хочу вас познайомити з ними. Сідайте зручно і слухайте.

5.1. - Послухайте вислови. Це порівняння чи загадки? Поміркуйте, коли так говорять.

- ◆ Багата, як земля.
- ◆ Блакитний, як небо.
- ◆ В хаті, як у віночку.
- ◆ Говорить, наче пташка щебече.

5.2. - Відгадайте загадки.

- ◆ Золоте решето, а в ньому чорних хатинок повно. (Соняшник)
- ◆ По білому полю чорним маком сіяно. (Книжка)
- ◆ Сім братів віком рівні, іменами різні. (Дні тижня)

- А які загадки знаєте ви?

5.3. - Навчіться промовляти скоромовки.

- ◆ Прокіп нарвав кропу.
- ◆ Дрова рубали два дроворуби.

5.4. - Поясніть, як ви розумієте зміст прислів'їв і приказок.

- ◆ Хоч у вогонь і воду, аби до свого роду.
- ◆ Вік живи, вік учись.
- ◆ Знання людині, що крил а пташині.
- ◆ Силу той має, хто правду промовляє.

6. Робота в групах. Вибір учнями творів, з якими вони ознайомлять інших дітей.

- Кожна групо, ще раз розгляньте «свою» книжку. Визначте, що ви хочете запропонувати послухати учням, і поясніть, чому саме ці твори (вислови), а не інші.

(Учні 3–5 хвилин обирають твір, а потім озвучують його та аргументують свій вибір).

7. Рекомендації до самостійної позаурочної діяльності з книжками.

- Пошукайте у класній чи домашній бібліотечці книжки з лічилками, скоромовками, прикметами... Розгляньте їх й обміняйтеся своїми враженнями з друзями.

Тема. Перевір себе (2 год.)

Мета. Перевірити якість засвоєння учнями теми: «Дослідження лексичного значення слова», вдосконалювання навички читання, збагачення словникового запасу, виховування організованості, охайності.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми та мети уроку.
3. Опрацювання тексту М. Чумарної «Гармонія».
 - 3.1. Самостійне читання учнями вголос твору (с. 29).
 - 3.2. Аналіз змісту та сприйняття твору за запитаннями, вміщеними в кінці тексту; виконання Завдання 2.

Фізкультхвилинка

4. Робота з зошитом (с. 30–32).
 - 4.1. Виконання завдань (3–7) 2 години. (За необхідності вчитель може надати індивідуальну допомогу учням).
5. Тестова перевірка знань учнів з окресленої теми (с. 32–34).

Фізкультхвилинка

6. Написання учнями контрольного диктанту.
 - 6.1. Слухання тексту.

Ти живеш в Україні і розмовляєш українською мовою. Любов до рідної мови починається з колиски, з маминої пісні. Наша мова багата, співуча. Її називають солов'їною. Вона є джерелом духовного життя людини. (31 слово)
 - 6.2. Запис тексту учнями.
 - 6.3. Самоперевірка написаного.
7. Підсумок уроку.

- Які завдання вам виконувати було легко? При виконанні яких завдань у вас виникали труднощі? Про що ви дізналися, вивчаючи тему «Лексичне значення слова»? Що для вас було цікавим, новим? Якими новими словами ви збагатили своє мовлення?

РОЗПОДІЛ СЛІВ ЗА СМИСЛОВОЮ ОЗНАКОЮ. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Тема. Слова, об'єднані смисловою ознакою. Складання речень. Редагування тексту. (3 год).

Мета. Навчати дітей групувати слова за смисловою ознакою, активізувати мовленнєву діяльність учнів, розвивати в них почуття впевненості в собі та розуміння цінності власних думок, виховувати повагу до людей праці.

Дидактико-методичне забезпечення. Предметні зображення тварин, шкільного приладдя, посуду, одягу, взуття; слова-картки для конструювання речень; запис тексту на плакаті (дошці).

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Робота в групах.

- Діти, об'єднайтеся в 4 групи. Уважно розгляньте зображення різних предметів. Серед предметів ви, учні першої групи назвіть ті, без яких не обходиться жодний шкільний день. (Навчальне приладдя). Друга група учнів, назвіть предмети, які є окрасою і багатством природи. (Тварини). Третя група, назвіть предмети, які необхідні людині в її щоденному житті. (Одяг). Четверта група, — предмети побуту... (Учні групують предметні зображення й пояснюють, які ознаки лягли в основу їх вибору).

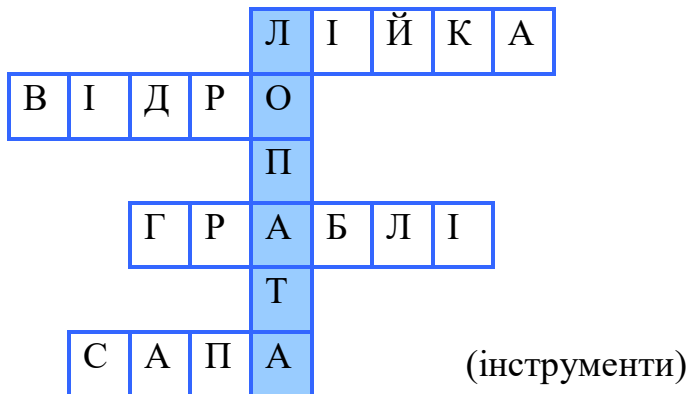
Урок 1

- Учні першої групи, назвіть фрукти, впишіть їх назви в пусті клітинки і зверніться до дівчинки, ім'я якої прочитаєте по вертикалі, яка любить ними ласувати.

			Г	Р	У	Ш	А
А	П	Е	Л	Ь	С	И	Н
			Л	И	М	О	Н
		Я	Б	Л	У	К	О

(фрукти)

- Поміркуйте, що необхідно людині, щоб копати, згрібати, поливати, прополювати, виконувати різну роботу на дачі (городі, грядках). Це завдання виконуйте ви, учні другої групи.

Урок 2

Комунікативна діяльність «Розминка» (гра).

- Діти, пограйте в гру «Розминка». У своїх групах обговоріть завдання, яке отримаєте від мене. Коли виконаєте роботу, розкажіть, чому саме так ви діяли, а не інакше.

- 1 група — підготуйте «сюрприз» діткам дитячого садка. «Подаруйте» їм іграшки.

- 2 група — назвіть види пасажирського транспорту, який їде, плаває, літає.

- 3 група — запропонуйте вироби з борошна, які ви би придбали для людей похилого віку.

- 4 група — зазирніть подумки на театральну сцену. Там музиканти готуються до концерту. Всі актори взяли до рук...

(Після обговорення в групах завдання діти розповідають про хід своїх міркувань, учитель уточнює й узагальнює відповіді учнів, спонукаючи увесь клас оцінити їх).

- Як ви думаєте, конструктор сподобається діткам у садочку? Кому більше: хлопчикам чи дівчаткам? (1 група).

- Чи може підводний човен бути одним із видів пасажирського транспорту? Чому? (2 група).

- Які почуття виникнуть у стареньких, коли ви їм принесете не лише макарони, тістечка, а й круасани чи булочки? (3 група).

- Поміркуйте, чи візьме музикант до рук барабан (арфу, віолончель)? Чому?

Урок 3

4. Робота з підручником.

4.1. Виконання вправи 1 (с. 94).

- Прочитайте слова. Зображення малюнок є підказкою для правильної відповіді. Де використовуємо вішачок, для чого? Які слова ви згрупуєте навколо цього предмета? А які слова «попрямують» до своєї «домівки»? Що об'єднає розетка? Чому?

4.2. Запис вправи 1. Перевірка виконання роботи.

4.3. Усне виконання вправи 3. Визначення у словах наголошеного складу.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5. Редагування тексту.

5.1. Слухання тексту «Наш клас».

Наш клас дружний. Діти вчаться бути добрими, працьовитими, частіше посміхатися і дарувати іншим свої посмішки. Вони не забувають вживати у спілкуванні з людьми лагідні, крикливі, грубі, приємні слова. Учні нашого класу є бажаними у товаристві. З ними відмовляються приятелювати діти з іншого класу.

5.2. Перевірка сприйняття змісту тексту.

- Про кого ви прослухали текст? Вас щось здивувало, що саме? Послухайте ще раз текст, який я читатиму реченнями. Зміст речення, який у вас викличе запитання (здивування), ми всі разом виправимо.

(Редагується третє і п'яте речення).

6. Самостійне виконання вправ 2, 4 (с. 94, 95) з наступною їх перевіркою.

Урок 1

7. Робота з підручником.

7.1. Колективне виконання вправи 5 (с. 95).

7.2. Робота в групах.

Виконання вправи 6 та перевірка виконаного завдання.

Виконання групових завдань з використанням прийому «Мозаїка».

- Складіть розповідь на тему:

- «Про що розповіла дошка». (1 група).
- «Про що розповів стіл учителя». (2 група).
- «Про що розповіли двері». (3 група).
- «Про що розповіли парти». (4 група).

Перевірка виконаної роботи.

- Як ви думаєте, про що ми складемо колективну розповідь? (Про клас).

- Яка група має першою розпочати? (3 група)

- Чому ви так вважаєте? Яка група має продовжити розповідь? (4 група). Хто наступний познайомить нас зі складеною розповіддю? (1 група). І хто завершить розповідь про клас? (2 група).

Фізкультхвилинка

Узагальнення вчителя.

- Діти, ви склали колективну розповідь про клас і не просто розповідь, а розповідь-казку, наділивши предмети ознаками живої істоти. Давайте підведемо підсумки вашої роботи. Почне свою казку третя група, інші будуть доповнювати, допомагати; наступна група продовжить розповідь казки, показавши «живу» картинку; далі — група розповість «ланцюжком» і завершить розповідь-казку друга група так, щоб у неї був щасливий кінець.

8. Робота з підручником.

8.1. Виконання вправи 7.

8.2. Робота у парах. Виконання вправи 8 та вправи «Розфарбуйте». (Демонструється зображення посуду: металевого і керамічного. Дітям дається завдання подумки розфарбувати посуд. Якщо вчитель роздасть листки з контурним зображенням посуду, то діти виконують завдання у кольорі.)

- Який посуд ви розфарбували? Назвіть. Який він? Який ще посуд ви знаєте?

9. Гра «Знайдіть помилку».

9.1. Учитель читає текст і просить учнів знайти помилку в його змісті.

Надворі рання осінь.

Білочка готується до зими. Упродовж дня вона носить горіхи, вишні, жолуді. Сушить їх і складає у своєму дуплі.

З такими запасами не страшна звіряткові зима.

9.2. Знаходження помилок у реченнях. Редагування речень.

- ◆ З надламаної гілочки сльозиться сльоза.
- ◆ Шпаки у наші краї прилітають ранньою зимою.
- ◆ Щоранку я проводжаю свою бабусю до школи.

10. Творча робота.

Учитель схематично зображує на дошці моменти догляду (вода, щітка, вішалка, паличка тощо).

- Складіть правила догляду за одягом (1-й варіант), взуттям (2-й варіант).

Після виконаної роботи учні розповідають складені правила, доповнюючи чи уточнюючи їх зміст.

11. Робота в групах. Виконання вправи 9 (с. 96) та її перевірка.

12. Слухове коментоване письмо.

Принесли хліб і на столі поклали. Лежить хліб—золотий, теплий, пахучий, руками роботящими подарований.

Робочі руки зерно в ріллю посіяли. Золоті руки зерно зібрали, змолотили, змололи, тісто змісили—хліб спекли.

Спасибі працюючим рукам. (33 слова). (Слуховим коментованим письмом можна замінити вправу 10).

- Назвіть, які ви знаєте хлібобулочні вироби. Яким одним словом можна їх об'єднати?

13. Робота з підручником. Виконання вправи 11 та її перевірка. (3 урок)

14. Підсумок уроку.

- Продовжте ланцюжок слів: **яблуна, груша, персик, слива...** (фруктові дерева).

- Що незвичного ви помітили в реченні: **Ласують ягодами горобини снігурі, горобці, папуги, синички?**

- Складіть речення зі слів-карток: **хліб, багатьох, це, людей, праця** (Хліб— це праця багатьох людей); **роботящі, вернуть, гори, руки** (Роботящі руки гори вернуть).

Поясніть, як ви розумієте зміст висловлювань.

Тема. Як розділити по правді?

Матеріал до уроку. Українська народна казка «Лисичка-суддя».

Мета. Розвивати мислення дітей, формувати оцінне судження, вдосконалювати навички виразного читання, формувати чесність у стосунках і справедливе ставлення один до одного.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнкове зображення героїв казок, мультимедійні засоби, шапочки-маски.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприймання змісту нового матеріалу.

2.1. Бесіда.

- Які українські народні казки ви знаєте? Яка ваша улюблена казка? Як ви з нею познайомилися? (Хто, де, коли читав казку учневі/учениці). Розкажіть, про що йдеться в казці.

2.2. Розгляд малюнкових зображень героїв казок.

- Чи знайомі вам ці образи? Чи траплялися вам вони в казках? Яких? Вони були позитивними героями чи ні? Що вам запам'яталося з їх учинків?

2.3. Робота з мультимедійними засобами. Перегляд фрагментів зображень.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над українською народною казкою «Лисичка-суддя».

4.1. Первинне сприйняття змісту казки та його перевірка.

- Про кого ви прослухали казку? Про що казка? До кого з героїв у вас виникла симпатія? Чому? Як звучать назви головних героїв казки? (Пестливо). Про що це говорить?

4.2. Самостійне читання казки учнями мовчки.

- Прочитайте казку самостійно і підготуйтеся до її інсценізації.

4.3. Інсценізація казки.

Фізкультхвилинка

4.4. Робота з методичним апаратом підручника.

Відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

Вибіркове «озвучення» уривків казки за завданням учителя.

- Розгляньте малюнок до казки і «озвучте» його словами героїв. Пам'ятайте про тон, темп, тембр мовлення.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

4.5. Узагальнююча бесіда за змістом казки.

- Розкажіть про своє ставлення до героїв казки. Що в поведінці кожного героя вам би хотілося змінити? Чому? Чи варто давати якісь поради лисичці? Чому? Як ви вважаєте, герої казки заслуговують покарання чи похвали? Хто з них зрозумів свою поведінку, а хто — ні?

5. Творча робота над змістом казки.

- Пофантазуйте, діти, та змініть поведінку героїв так, щоб усі були задоволені і залишилися друзями. (Діти розповідають казку зі зміненим сюжетом).

6. Підсумок уроку.

- Як ви думаєте, чому лисичку назвали суддею? Як ще її можна назвати? Чому котики погодилися на пропозицію лисички? Чому лисичка відразу не поділила грудочку сиру чесно? Як ви думаєте, що могло змінитися у стосунках між героями, якби лисичка втекла з грудочкою сиру? Поділіться враженнями від казки зі своїми рідними.

Тема. По роботі й нагорода.

Матеріал до уроку. «Півник і двоє мишенят» (українська народна казка).

Мета. Ознайомити дітей з новою казкою, розвивати діалогічне мовлення, виховувати в учнів відповідальність за свої вчинки.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитяча художня книжка з однойменною назвою; мультимедійні засоби до казки; шапочки-маски.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Перегляд мультфільму «Півник і двоє мишенят». Обмін враженнями від перегляду мультфільму.
4. Мотивація навчальної діяльності.
- Поміркуйте, чому мишенятам дали такі дивні імена. А як би ви їх назвали?
5. Читання вчителем казки «Півник і двоє мишенят».

Півник і двоє мишенят

Мишенята було тільки й знають, що танцюють та співають. А півник удосвіта встане, всіх піснею збудить та й до роботи береться. Ото якось підмітав у дворі та й знайшов пшеничний колосок.

— Круть, Верть, — став гукати півник, — а гляньте-но, що я знайшов!

Поприбігали мишенята та й кажуть:

— Коли б це його обмолотити...

— А хто молотитиме? — питається півник.

— Не я! — одказує одне мишеня.

— Не я! — каже й друге мишеня.

— Я обмолочу, — каже до них півник. І взявся до роботи.

А мишенята й далі граються.

От вже й обмолотив півник колосок та й знов гукає:

— Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!

Поприбігали мишенята.

— Треба, — кажуть, — зерно до млина однести та борошна намолоти.

— А хто понесе? — питає півник.

— Не я! — гукає Круть.

— Не я! — гукає Верть.

— Ну, то я однесу, — каже півник. Узяв на плечі мішок та й пішов.

А мишенята собі одно скачуть — у довгої лози граються. Прийшов півник додому, знов кличе мишенят:

— Гей, Круть, гей, Верть! Я борошно приніс.

Поприбігали мишенята, пораділи:

— Ой півничку! Вже тепер тісто треба замісити та пиріжечків спекти.

— Хто ж міситиме? — питає півник. А мишенята й знов своє:

— Не я! — пищить Круть.

— Не я! — пищить Верть. Подумав, подумав півник та й каже:

— Доведеться мені, мабуть.

От замісив півник тісто, приніс дрова та й розпалив у печі. А як у печі нагоріло, посадив пиріжки.

Мишенята й собі діло мають: пісень співають, танцюють.

Аж ось і спеклися пиріжки, повиймав їх півник, виклав на столі.

А мишенята вже й тут. І гукати їх не треба.

— Ох, і голодний я! — каже Круть.

— А я який голодний! — каже Верть. Та й посідали до столу.

А півник і каже:

— Стривайте-но, стривайте! Ви мені перше скажіть, хто знайшов колосок.

— Ти, — кажуть мишенята.

— А хто його обмолотив?

— Ти, — вже тихіше відказують Круть із Вертем.

— А тісто хто місив? Піч топив? Пиріжків напик?

— Ти, — вже й зовсім нищечком кажуть мишенята.

— А що ж ви робили?

Що мали казати мишенята? Нічого. Стали вони тут вилазити з-за столу, а півник їх і не тримає. Хто ж отаких ледарів пиріжками пригощатиме?

6. Аналіз змісту казки.

- Якими ви уявляєте головних героїв казки?

- Хто з героїв казки має такі риси, як чесність, працьовитість, відповідальність?

- Чи знали мишенята, що треба робити з пшеничним колоском? Доведіть свою думку.

- Як ви думаєте, Круть і Верть зрозуміли свою помилку?

7. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

- Скільки разів мишенята відмовлялися працювати? Прочитайте ці епізоди.

- Розгляньте малюнок до казки. Оберіть собі друзів, які допоможуть вам «оживити» малюнок. Розіграйте із ними зображений епізод казки.

- Придумайте інше закінчення казки, щоб мишенята посмакували пиріжками.

8. Підсумок уроку.

- З якою казкою ви ознайомилися на уроці?

- Хто з вас готовий зіграти роль Крутя, Вертя, а хто — півника? (Учитель роздає шапочки-маски). Озвучте їх ролі, щоб слухачі переконалися у правдивості описаних ситуацій.

Тема. Кожному своє.

Матеріал до уроку. «Чому гуси миються у воді, коти — на печі, а кури порпаються у поросі». (українська народна казка).

Мета. Розвивати логічне мислення в учнів, навчати встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, удосконалювати навички свідомого читання, формувати відповідальність за свої вчинки.

Дидактико-методичне забезпечення. Слова-картки, предметні зображення водоплаваючих птахів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Читання вчителем казки «Чому гуси миються у воді, коти — на печі, а кури порпаються у поросі».

4. Перевірка первинного сприйняття казки.

- Який епізод казки вам сподобався найбільше? Чому? Чи викликала якась частина казки у вас хвилювання? Яка і чому? Коли вам було особливо страшно? Чи відчували ви почуття радості? Коли саме?

5. Повторне знайомство учнів з казкою.

5.1. Читання казки учнями мовчки.

5.2. Аналіз розвитку дій.

- Прочитайте слова-картки **шукати, пішли, побачили, плавають, купаються, гелгочуть, дивляться, бояться, побачили, поскакали, почали, тонути, вибралися, затрявся, помиюся, попорпаюся**. Поміркуйте, хто з героїв казки виконував які дії. Доберіть (прочитайте, визначте) кожному персонажу його дії.

5.3. Встановлення причиново-наслідкових зв'язків.

- Я назву причину дій кожного героя казки. Ви, діти, зачитайте в казці слова, які стали наслідком цих дій.

◆ Побачили озеро — (знялися, полетіли, плавають, купаються, гелгочуть).

◆ Побачили таких, як вони — (поскакали, почали тонути).

◆ Скочила, замахала — (це моя купіль...).

◆ Затрявся, помиюся — (не проміняю).

5.4. Озвучення діалогу, який відбувся між героями казки.

5.5. Робота з методичним апаратом

Відповіді на запитання, вміщені в кінці тексту казки.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

6. Переказ змісту з використанням ланцюжка слів **жив → мав → літо → зібралися → шукаємо → курочка → кіт → озеро → полетіли → добре → хотіли би → бояться → поскакали → вибралися → не буду → не полізу → додому.**

7. Підсумок уроку.

7.1. Поміркуйте, чого казка навчила своїх читачів. Чи можна вчинок kota і курки характеризувати приказкою: «Аби наука, то й розум буде»?

7.2. Гра «Що не так?»

- Усім відомо, що птахи літають, плавають, пірнають. Визначте, що не так серед птахів: **качки, лебеді, пінгвіни** (не літають) — 1 варіант; **чайки, страуси** (лише швидко бігають), **гагари**.

- З яким птахом могла трапитися ситуація, описана в казці? Чому?

68Тема. Доповнення груп слів, об'єднаних смисловою ознакою (2 год).

Мета. Навчати учнів виділяти в групі слів суттєві смислові ознаки та усвідомлювати їх, формувати вміння узагальнювати, виховувати почуття гордості за свій край.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнкове зображення явищ природи, звуко-складові схеми слів: **корінь, комп'ютер, батарея.**

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Актуалізація знань учнів.

2.1. Гра «Продовжте ланцюжок».

- Діти, я називаю перших два слова, і ви продовжте ланцюжок слів, які будуть об'єднані смисловою ознакою. У кожній групі має бути не менше п'яти слів. Учень/учениця, який/яка завершить ланцюжок, пояснить, яка смислова ознака об'єднала цю групу слів.

Кавун, полуниця, ... (назва ягід).

Індія, Іспанія, ... (назва країн).

Лікар, слюсар, ... (назва професій).

2.2. - Доберіть загальну назву до кожної групи слів.

Ужгород, Львів, Черкаси, Суми, Житомир — (міста).

Дніпро, Десна, Дністер, Уж, Прип'ять — (річки).

Христенко, Дем'янчук, Авраменко, Машталір, Катеринчук — (прізвища людей).

Рябуха, Пушок, Рекс, Жучок, Зірка — (клички тварин).

3. Мотивація навчальної діяльності учнів.

3.1. Робота з наочністю.

- Розгляньте малюнкове зображення явищ природи: вітер, буревій, смерч, ураган. Яке з явищ природи є найпотужнішим? Яке з явищ природи можна характеризувати такими словами: лагідний, свіжий, ніжний, різкий, холодний? Які ще явища природи ви знаєте? (Цунамі, буревій, дощ, сніг, мороз, блискавка, туман, роса, веселка...).

3.2. Гра «Вилучіть «зайве» слово».

- У кожній групі слів вилучіть «зайве» слово. Поясніть свій вибір.

➤ Безсмертник, шавлія, мати-й-мачуха, бамбук, **бузок**.

➤ Смородина, агрус, малина, **вишня**, шипшина.

- Клен, береза, ясен, дуб, **яблуна**.
- **Капуста**, груші, яблука, сливи, ківі.
- Буряк, морква, картопля, **банан**, помідор.

4. Повідомлення теми уроку.

5. Каліграфічна хвилинка. Написання букв та їх з'єднань **Аа, Гг, Гг, Ии**, слів **агрус, груша, вишня**.

6. Робота з підручником.

6.1. Робота в групах. Виконання вправи 1. Взаємоперевірка виконаної роботи.

6.2. Колективне виконання вправи 2.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

6.3. Самостійна робота (вправа 3).

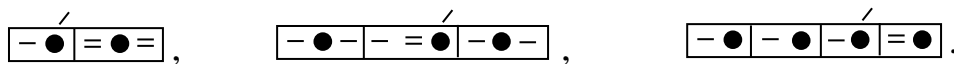
Перевірка виконаної роботи.

6.4. Робота в парах (вправа 4). Взаємоперевірка виконаної роботи.

6.5. Дослідження мовних явищ на матеріалі вправи 5.

Перевірка виконаного завдання з використанням звуко-складових схем.

- Перевірте, чи правильно ви зробили звуко-буквений аналіз слів **корінь, комп'ютер, батарея**, порівнявши їх написання зі звуко-складовими схемами:

- Яке зі слів містить два (три, чотири) склади? На який склад падає наголос? Назвіть ланцюжок звуків у кожному слові. Яке зі слів містить два м'яких приголосних звуки? Який звук з'являється під час вимови слова **комп'ютер** і відділяє твердий приголосний від голосного? [й]. Чи позначається він на письмі буквою? Як на письмі відділяється твердий приголосний від голосного у цьому слові?

7. Каліграфічна хвилинка: **Іі, Її, Йй, Рр, Ірина, Роман, Йосип, країна**.

8. Звуко-буквений аналіз слів **ім'я, бур'ян, солов'ї**. (Слова записані на дошці).

- Прочитайте слова. У кожному з них назвіть ланцюжок звуків і букв. Як на письмі відділяється твердий приголосний звук від голосного? А при вимові що їх розділяє? Яке зі слів є трискладовим? Назвіть наголошений склад у кожному слові.

9. Робота в парах. Виконання вправи 6 та взаємоперевірка виконаної роботи.

10. Колективний аналіз змісту вправи 7 та запис прислів'я.

11. Списування (за матеріалами вправи 8 або з дошки). Самоперевірка написаного.

Дніпро

Між Київськими кручами тече Дніпро. Всі милуються цим дивом, що постає перед очима. У сонячну погоду вода у річці виграє різними кольорами. Але чудовий Дніпро будь-якої пори. (28 слів).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

12. Робота в групах. Складання речень. (Вправа 9).

13. Активізація словникового запасу учнів.

13.1. Читання вірша Н. Красоткіної «Якщо є мрія»; розповіді учнів про свої мрії.

13.2. Виконання завдань до вірша та їх перевірка.

14. Підсумок уроку.

- До якої тематичної групи ви віднесете слова **пенал, ручка, олівець, зошит, підручник**? Спільною смисловою ознакою слів є використання в побуті різних предметів. Наведіть приклади слів за вказаною смисловою ознакою. Яка смислова ознака об'єднує такі слова, **як Сергійко, Даринка, Данилко, Марічка, Яринка, Степанко**?

15. Самоконтроль знань «Перевірте себе».

- Доберіть слова до тематичної групи «Транспорт».

- До якої тематичної групи відносяться слова: **тарілка, чашка, кухоль**?

- Вилучіть «зайве» слово: **учениця, школяр, зошит, півень, ручка**.

- Яке зі слів має одне значення: **зірка, листок, цукор, коса**?

- Яке зі слів **автобус, трамвай, потяг, ручка** є багатозначним?

ЧИТАННЯ

Тема. Вчи лінивого не молотом, а голодом.

Матеріал до уроку. «Лінива дівчина» (українська народна казка).

Мета. Сприяти розвитку мовлення учнів, навчати їх обміну думками, вдосконалювати навички роботи з казкою, виховувати любов до праці та до своїх обов'язків.

Дидактико-методичне забезпечення. Слова-картки з частинами прислів'їв і приказок про працю: «Мала бджілка, але й та працює», «Праця чоловіка годує, а лінь марнує», «Якщо добре працюватимеш, честь і славу матимеш».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Активізація читацького досвіду учнів.

- Пригадайте, з якими українськими народними казками ви познайомилися на уроках читання. Яка з них викликала у вас приємні спогади? Яка з казок навчала вас справедливості? Яку з казок вам би хотілося прослухати або перечитати ще раз? Чому?

3. Робота з прислів'ями та приказками.

- Діти, на картках записані частини прислів'їв і приказок. Вам треба поєднати пазли так, щоб вийшла завершена думка.

Мала бджілка, а й

то честь і славу матимеш.

лінь марнує.

та працює.

Якщо добре працюватимеш,

Праця чоловіка годує, а

- Поясніть значення складених прислів'їв і приказок.

4. Повідомлення теми уроку.

5. Підготовча робота до сприймання казки «Лінива дівчина».

5.1. Лексико-семантична робота.

- Розкрийте значення слів **заможний, пустотлива, прями, молодиця, поралася, завітали.**

5.2. Прогнозування орієнтовного змісту казки за ланцюжком опорних слів.

- Поміркуйте, про що може розповідатися в казці, якщо в ній є такі слова, як **жив — сім'я — працювiti — наймолодша — ледача — питає — хто що робив — смачно пообідали — невістка голодна — води принесла — поратися по господарству — працювита стала — не буду лінуватися — голод страшніший за будь-яку роботу**. (Слова можуть бути записані на дошці).

6. Робота над казкою «Лінива дівчина».

6.1. Слухання казки учнями (читає вчитель).

6.2. Перевірка первинного сприйняття змісту казки.

- Який настрій викликала у вас прослухана казка? Ваші передбачення змісту такі, як зміст самої казки? Якою ви собі уявили дівчину на початку казки, а якою — в кінці?

6.3. Повторне читання казки учнями.

6.4. Аналіз-характеристика персонажів казки. Гра «Впізнай мене».

- Діти, я називатиму риси персонажів казки, а ви впізнайте цього героя.

➤ Працьовитий, дбайливий, заможний ... (господар, чоловік, батько великої сім'ї).

➤ Ледача, пустотлива, нічого не вмiла, а пізніше стала працювитою ... (донька з великої заможної сім'ї, невістка).

➤ Мудрий, працювитий, передбачливий, хитрий ... (батько чоловіка невістки).

- Чому ви так вважаєте?

6.5. Розгляд взаємостосунків між персонажами казки.

- Як ви думаєте, діти, чому батько дівчини інколи сварився на доньку? Хто ставав на захист доньки? Чи правильно чинила мати доньки? Чому?

- Чи так само поводити себе батьки нової родини? Як вони вирішили привчити невістку до роботи? Чи вдався батькам їх задум? Підтвердьте свої думки словами казки. (Діти зачитують останній абзац тексту на с. 105).

6.6. Робота з методичним апаратом до казки.

Відповіді на запитання, вміщені в кінці казки.

Аналіз змісту малюнка та його «озвучення» словами казки.

Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

7. Підсумок уроку.

- Чи виправдовує себе назва казки? Чому ви так вважаєте? Кому б з героїв казки вам хотілося поставити запитання? Які саме? Перегляньте складені вами прислів'я і приказки. Поміркуйте, хто з персонажів казки міг би їх використати при розмові з дівчиною? (Батько, мати, батько чоловіка невістки). Чому ви так думаєте?

Тема. Що потрібно людині для щастя.

Матеріал до уроку. «Три бажання» (українська народна казка).

Мета. Удосконалювати вміння учнів розуміти казку як жанр, навчати дітей «вживатися» у зміст казки, виховувати доброзичливість, товариськість.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіа-ресурси із зображенням епізодів з різних українських народних казок.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовча робота до сприйняття теми уроку.

2.1. Бесіда.

- Діти, на минулих уроках ви знайомилися з українськими народними казками. Хто пам'ятає їх назви? Про що розповіли вам ці казки?

- Сьогодні ви познайомитеся ще з однією казкою українського народу. Але спочатку постарайтеся дати відповідь на запитання: «Що людині потрібно для щастя?» (Діти висловлюють свої думки).

2.2. Розгляд медіа-ресурсів.

- Які казки вам нагадали побачені зображення? Чи трапилася серед казок ваша улюблена казка? Яка? Що вас привабило в ній? Кого з героїв казок ви пам'ятаєте? Про кого не хотілося б згадувати і чому? Поміркуйте, чого навчають нас казки.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над казкою «Три бажання».

4.1. Знайомство зі словничком до казки.

- Прочитайте слова, які трапляться вам у змісті казки. Зверніть увагу на наголос, значення слова. При потребі, запитуйте.

Позирали, подорожня жінка, мізерне, залементувала, запалівшись, необачність, зацікавили, докоряти...

4.2. Первинне сприйняття змісту казки та його перевірка. (Учні мовчки читають казку).

- Який момент казки вам сподобався найбільше? Чому? Що з казки вам запам'яталося? Яку картинку ви найбільш яскраво собі уявили, читаючи казку? Коли вам було особливо сумно (смішно, тривожно)?

4.3. Аналіз розвитку дій та образів при повторному читанні казки.

- Прочитайте перший і другий абзаци казки. Якими ви собі уявили діда з бабою? Що змінилося в їх ставленні один до одного потім? Коли це сталося?

Фізкультхвилинка

- Прочитайте останній абзац казки. Яким ви уявили життя стареньких після нездійснених бажань?

- Прочитайте частину казки, яка негативно характеризує бабу. Чи можна, на вашу думку, так поводити себе за будь-яких обставин? Що би ви порадили бабі?

- Чи було вам жаль когось із персонажів казки? Чому? Що примусило діда загадати таке незвичне бажання? Яку пораду ви дали б дідові?

4.4. Узагальнююча робота над змістом казки.

- Які думки і почуття викликала у вас казка? Дайте відповіді на запитання, вміщені в кінці казки. (Діти зачитують питання і дають на них відповіді).

5. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

6. Підсумок уроку.

- Пригадайте, як починалася казка і чим вона завершилася. Кому з героїв казки можна дати таку характеристику: **добра, смілива, вдячна** (подорожня жінка), **бідна, стара, зла, сварлива** (баба), **голодний, привітний, необачний, довірливий** (дід). Чого навчає ця казка? То що людині потрібно для щастя?

7. Виконання завдань для самоперевірки засвоєних знань із теми «Українські народні казки».

- В якій казці лисичка проявила свою хитрість?

- Назвіть казку, головними героями якої є гуси, коти, кури.

- В якій казці героїв назвали Круть і Верть? Як ви думаєте, чому їм дали такі імена?

- Кому з героїв казки «Лінива дівчина» належать слова: «...Голод страшніший за будь-яку роботу»?

- Поміркуйте, чому казка називається «Три бажання». Якби вам випала нагода загадати три бажання, то які б вони були?

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

Тема. Вчимося говорити правильно.

Мета. Навчати учнів нормам української літературної мови, збагачувати їх словниковий запас, виховувати любов до рідної мови.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас; слова-картки.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Слухання вірша Олеся Лупія «Рідна мова».

Велична, щедра і прекрасна мова,
Прозора й чиста, як гірська вода, —
То України мова барвінкова, —
Така багата й вічно молода.
Вона, як ніжна пісня колискова,
Заходить в серце й душу з ранніх літ,
Ця мова, наче пташка світанкова,
Що гордо лине в свій стрімкий політ.

3. Перевірка сприйняття змісту вірша.

- Про що ви прослухали вірш? Чи відчули ви ставлення автора до мови? Якими словами він характеризує мову? (При необхідності вчитель перечитує вірш). Якими словами ви можете характеризувати мову? Як ми повинні ставитися до мови?

4. Узагальнення відповідей учнів учителем.
5. Повідомлення теми уроку.
6. Робота у зошиті.
 - 6.1. Усне виконання завдань 1, 2.
 - 6.2. Колективна робота над змістом завдання 3.

Фізкультхвилинка

7. Робота над правильною вимовою слів, звуків.

- 7.1. Читання слів-карток.

- Прочитайте слова, записані на картках (дошці): **завдання, ознака, помилка, портфель, предмет, читання, черговий, шофер**. Правильно вимовляйте слова.

7.2. - Пригадайте, як вимовляються звуки [ґ] і [г]. Прочитайте пари слів, вимовляючи звуки правильно.

Гречний — гречка
Ганок — Ганнуся
Гудзик — гумор

Ґрати — гра
Ґуля — гуцулка
Ґедзь — гектар

7.3. Вивчіть скоромовку напам'ять.

Борщик у горщику,
Щавель у борщику.
А до борщу
Ще й по лящу.

- Скільки звуків позначає буква «щ»?

8. Робота в зошиті.

8.1. Самостійне виконання завдання 4.

8.2. Слухання казки-розповіді «Пригоди Знака М'якшення»; виконання завдання.

8.3. Складання казки «Пригоди друзів Д і З».

(Колективне обговорення змісту казки та самостійний її запис. Зачитування складеної казки учнями).

9. Підсумок уроку.

- Прочитайте уривок з вірша Бориса Олійника «У дзеркалі слова». Чи стосуються рядки цього вірша теми нашого уроку?

Закони літер — не разок намиста:
Одну хитнеш — і поміняєш суть.
І спробуй-но тоді межу збагнуть,
Приміром, між «обчислить» і «обчистить».
Ти — весь у слові, як у сповиткові,
З колиски до калини на горбі...
І вже коли ти похитнувсь у слові,
Вважай, що похитнувся у собі...

- Чому ми маємо слідкувати за правильністю нашого мовлення? Чи будуть вважати освіченою людину, якщо вона допускає помилки як в усному, так і писемному мовленні?

Тема. Усміхнімося, звеселімося.

Мета. Розширювати читацький кругозір учнів, удосконалювати навички орієнтування в книжці, виховувати бажання самостійно читати і переглядати книжки.

Дидактико-методичне забезпечення. Збірка «Усміхаймося, звеселяймося», Г. Бойко «Смішинки-веселинки», збірка «Чарівна веселка».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота з виставкою книжок до уроку.

- Розгляньте обкладинки книжок, представлених на виставці. Прочитайте їх назви. Поміркуйте, яка з книжок на виставці є зайвою. Чому? Як ви переконаєте всіх у правильності своєї відповіді?

- Пошукайте на виставці книжку за такими ознаками: **шість творів; веселі вірші; різні автори.**

- Поміркуйте, чому не вказано на обкладинці книжки прізвище автора. Яка зі сторінок книжки допомогла вам зробити правильний вибір? А як ще можна вибрати необхідну книжку, не читаючи її?

4. Читання вчителем вірша Валентина Кириленка «Надивився я чудес!»

Був на морі я недавно.

Як же гарно там і славно!

Скільки різних там чудес!

Хвилі-гори, до небес...

Там дельфіни білі-білі,

Там креветки загорілі

Ходять берегом, гуляють

І на море поглядають.

В них одна лише турбота —

Упіймати бегемота.

На одній нозі медузи

Бродять там, як чорногузи.

Там китом руда лисиця

Теж хотіла поживиться,

Проковтнути не змогла,

Сіла верхи й попливла...

Берег весь я обходив,

Надививсь усяких див!

5. Бесіда за прослуханим.

- Чи викликав вірш у вас усмішку? Що спонукало вас усміхнутися?

- Як ви думаєте, яка з книжок може містити вірш? Доведіть свою думку.

- Пригадайте, які веселі історії траплялися з вами. Розкажіть про них своїм друзям.

6. Самостійний розгляд учнями нової книжки, читання вказаного вчителем твору.

7. Вияв і оцінка якості самостійного читання — розгляду книжки.

- Яку книжку ви розглядали і читали? А яке оповідання? Що ви дізналися про книжку до читання твору? Як ви шукали вказаний твір? Про що він? Що викликало у вас усмішку? Що би ви рекомендували прочитати ще?

8. Рекомендації до самостійної позаурочної діяльності з книжками.

- Пошукайте в домашній чи класній бібліотечці книжки з веселими пригодами. Доповніть ними книжкову виставку.

Тема. Перевір себе (2 год).

Мета. Перевірити якість засвоєння учнями знань з теми «Розподіл слів за смисловою ознакою», удосконалювати навички свідомого та виразного читання, розвивати мовлення, виховувати почуття поваги, співпереживання.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Робота над текстом В. Сухомлинського «Найрадісніше і найсумніше».
 - 3.1. Читання тексту учнями мовчки.
 - 3.2. Відповіді на запитання, вміщені в кінці тексту.
 - 3.3. Повторне читання тексту в особах.
4. Аудіювання. Слухання тексту української народної казки «Без труда немає плода» (с. 61).
5. Тестова перевірка сприйняття змісту казки (с. 40).

Фізкультхвилинка

6. Робота в зошиті (с. 36–37).
7. Взаємоперевірка виконаних завдань.
8. Тестова перевірка якості засвоєння знань учнями теми «Розподіл слів за смисловою ознакою» (с. 38–39).
9. Контрольне списування тексту «Рекс» (с. 41).
10. Самоперевірка написаного тексту.
11. Підсумок уроку.
 - Поміркуйте, чи всі слова в українській мові можна розподілити за смисловою ознакою. Яка смислова ознака лежить в основі таких слів, як **океан, озеро, річка, став, море**? Наведіть приклади слів, об'єднаних смисловою ознакою **хлібні рослини**.
 - Які прочитані казки вам запам'яталися? Чим? Яку з казок вам хочеться перечитати? Чому?

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У МОВЛЕННІ. ЄВРОПЕЙСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Тема. Оформлення діалогу на письмі. Складання діалогу (3 год).

Мета. Навчати дітей підтримувати та ініціювати діалог, розвивати мовлення, активізувати читацьку пам'ять, виховувати почуття відповідальності та турботливості.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіа-ресурси із зображенням епізодів казок «Рукавичка», «Ніч і день», «Котик і півник»; запис на картках прислів'їв, приказок; малюнок із зображенням годівнички з птахами, поруч – двоє дітей; звуко-складові схеми.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприйняття нового матеріалу.

2.1. Слухання казки М. Малишевського «Ніч і день» та аналіз її змісту.

— Як тебе звать? — спитав у ночі день.

— Як звать? Ніяк не звать. Ніч, та й годі.

— А як зватимуть тебе завтра?

— Завтра теж зватимуть ніч.

— А як звали тебе вчора?

— Теж ніч.

— А мене сьогодні звать вівторком, завтра зватимуть серединою, а вчора звали понеділком, — сказав день.

- Про кого ви прослухали казку? Яка відбулася між ними розмова? Кому ви співчуваєте? Чому? Чи можна порекомендувати ночі обрати собі ім'я?

- Розгляньте зображення до казки «Рукавичка». Пригадайте, хто з мешканців поселився першим, другим, ..., останнім? Яка розмова відбулася між звірятами, коли вони просилися пожити в рукавичці?

- Послухайте текст К. Ушинського «Страх».

— Собако, чого гавкаєш?

— Вовків лякаю.

— Собако, чому хвіст підібгала?

— Вовків боюся.

- Як ви думаєте, між ким відбувався діалог? Виберіть прислів'я чи приказку, які відповідають змістові тексту.

(Учитель прикріплює записи на дошці).

◆ Вовків боятися — в ліс не ходити.

◆ Коли страшиш — сам не бійся.

◆ У страху очі великі.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота з підручником.

4.1. Порівняльна характеристика двох текстів (вправа 1).

4.2. Робота над змістом правила.

4.3. Складання діалогу за змістом вправи 2 (с. 109).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5. Складання діалогів за вказаною ознакою.

- Уявіть собі, що у вашого друга/подруги день народження і він/вона запрошує вас у гості. Яка розмова може відбутися між вами?

- Уявіть собі, що у Миколки з'явився новий футбольний м'яч. Складіть діалог, який може відбутися між Миколкою та його другом.

- Уявіть собі, що Даринка прочитала книжку, а її подруга Соломійка хоче довідатися про враження від прочитаної книжки. Складіть діалог з 3–4 реплік, який може відбутися між дівчатками.

6. Самостійна робота (вправа 3, с. 110).

7. Робота з підручником.

7.1. Робота з деформованим текстом (вправа 4).

7.2. Постановка «живих» картинок на матеріалі завдань вправи 5.

7.3. Прогнозування реплік діалогу (вправа 6).

8. Робота над загадкою «Зима» Ганни Зралко.

8.1. Відгадування загадки.

Прийшла до нас бабуся
У білому кожусі.
Поля причепурила —
Пухнастим снігом вкрила.
Вгадайте, хто вона —
Бабуся чепурна? (Зима)

8.2. Продукування діалогу за змістом загадки.

9. Робота з деформованим реченням (вправа 7).

10. Робота з малюнками; розкриття багатозначності слова «півник» (вправа 8).

11. Самостійна робота.

11.1. Виконання вправи 9 (с. 112).

11.2. Самоперевірка звуко-буквеного аналізу слів: п'ють ($\boxed{- = \bullet =}$); ллють ($\boxed{= : \bullet =}$ — дві крапки біля умовного позначення м'якого приголосного звука означає подовження при вимові або можна іншим значком позначати подовжену вимогу $\boxed{= \bullet =}$ — рисочкою над умовним позначенням); свої ($\boxed{- - \bullet = \bullet}$).

12. Колективна робота (вправа 10).

13. Підсумок уроку.

- Що таке діалог? Як записують діалог? Між ким міг відбутися такий діалог?

— Хто це покритав ставок?

— Є такий умілий, кмітливий скляр. Прийшов і засклав ставок однією величезною склянкою...

— Хто ж той скляр?

— Мороз.

(За В. Сухомлинським)

- Розгляньте малюнок. Чи траплялося вам бути в подібній ситуації? (Діти біля годівнички). Як ви вважаєте, діти проявляють турботу до птахів? А ви? Складіть діалог з 3–4 реплік, який може відбутися між дітьми.

Тема. Жадібність і нечесність до добра не приведуть.

Матеріал до уроку. Болгарська казка «Верблюд-суддя».

Мета. Активізувати читацький досвід учнів, розвивати мовлення і мислення, виховувати прагнення бути чесними і справедливими.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнкове зображення лисиці, kota, вовка, ведмедя, зайця, верблюда; картки із записом прислів'їв і приказок.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота в групах.

- Прочитайте прислів'я і приказки на картках. Поміркуйте, про що в них йдеться.

Картка 1.

- ◆ З добрим дружись, а лихих стережись.
- ◆ Поміч у свій час — як дощ у засуху.
- ◆ Друзі пізнаються в біді.

Картка 2.

- ◆ Книга вчить, як на світі жить.
- ◆ Книжку читай — розуму набирай.
- ◆ Ніколи не кажи: «Не вмію», а говори: «Навчуся».

Картка 3.

- ◆ Без трудів не їстимеш пирогів.
- ◆ Не нагнувшись, гриби не знайдеш.
- ◆ Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладай.

Картка 4.

- ◆ Два хитрих мудрого не переважають.
- ◆ Було та загуло.
- ◆ Не так сталося, як гадалося.

Картка 5.

- ◆ Беруть завидки на чужі пожитки.
- ◆ Не хитруй, натрапиш на хитрішого.
- ◆ Маєш голову, май же і розум.

- Ми ще повернемося до прислів'їв і приказок, щоб з'ясувати, які з них стосуються теми нашого уроку.

3. Робота з наочністю.

- Розгляньте малюнки. Хто із зображених тварин траплявся вам у казках? Яких? Якими у вашій уяві поставали ці казкові образи? Кого бачите вперше? Що ви знаєте про цю тварину? Розкажіть. Поміркуйте, чи може верблюд стати казковим героєм.

4. Повідомлення теми уроку.

5. Робота над казкою «Верблюд-суддя».

5.1. Читання учнями казки мовчки з виконанням завдання.

- Познайомтеся зі змістом казки. Читаючи, позначте слова, значення яких вам невідоме.

5.2. Словниково-семантична робота (на матеріалі слів, які позначили учні).

6. Робота над змістом казки.

6.1. Відповіді на запитання, вміщені в кінці казки.

6.2. Розвиток мислення і мовлення учнів.

- Поміркуйте, в якій місцевості живуть вовки, лисиці, верблюди і розкажіть про це. У природі вони можуть жити поруч? А в казках? Чи містить казка частини, в яких розповідається про товариські стосунки між вовком і лисицею? Як звертається вовк до лисиці? А вона до нього? Чи знаєте ви казки, де вовк з лисицею товаришують? Назвіть їх. Чи завжди в казках вони живуть дружно? А в казці «Верблюд-суддя» якими ви собі їх уявляєте на початку казки і в кінці?

7. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

8. Робота з прислів'ями та приказками.

- Прочитайте ще раз прислів'я та приказки. Поміркуйте, які з них можуть бути доповненням до казки. Чи приказка «Не так сталося, як гадалося» може стати кінцівкою казки? Обґрунтуйте свої думки.

9. Підсумки уроку.

- З якою казкою ми працювали на уроці? Які побажання вам би хотілося висловити головним героям казки? Чого навчає казка? Яка головна думка казки? Чи співпадає вона з назвою теми нашого уроку? Чому ви так вважаєте?

Тема. Хочеш їсти калачі — не сиди на печі.

Матеріал до уроку. Угорська казка «Курочка, мишка та півник».

Мета. Удосконаливати навички свідомого і виразного читання, збагачувати словниковий запас учнів, виховувати в них повагу до праці.

Дидактико-методичне забезпечення. Шапочки-маски; картки із записом питань: хто?, скільки?, що?, що сталося?

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

2.1. Робота з прислів'ями та приказками.

- Прочитайте прислів'я та приказки. Поясніть, як розумієте їх зміст.

◆ Хто не робить, той не їсть.

◆ Не побігаєш — не пообідаєш.

◆ Щоб рибку з'їсти, треба у воду лізти.

- Коли доречно використати ці прислів'я в мовленні?

2.2. Робота з картками-питаннями.

- Прочитайте питання, записані на картках: хто? що? скільки? що сталося?

Поставте будь-які запитання, які би починалися з цих слів. Поставте запитання, яке б стосувалося теми уроку.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над змістом казки «Курочка, мишка та півник».

4.1. Ознайомлення зі змістом казки.

Жили собі, були собі там, де, може, й зовсім не жили та не були, курочка, мишка та півник.

Якось курочка знайшла житнє зернятко. Знайшла його й закудкудакала:

— Ко-ко-ко, ко-ко-ко! Гляньте-но, що я знайшла! Хто віднесе зерно до млина?

— Я — ні, — сказала мишка.

— Я теж ні, — сказав півник.

Понесла курочка сама зернятко до млина. Мірошник змолв його на борошно.

— Хто понесе борошно додому? — спитала курочка.

— Я — ні, — сказала мишка.

— Я теж ні, — сказав півник.

Понесла курочка сама борошно додому.

— Хто замісить тісто на хліб? — спитала курочка.

— Я — ні, — сказала мишка.

— Я теж ні, — сказав півник.

Замісила курочка тісто сама.

— Хто затопить піч? — спитала вона, коли тісто висходилося.

— Я — ні, — сказала мишка.

— Я теж ні, — сказав півник.

Гаразд. Запалила курочка вогонь у печі сама.

— Хто спече хліб? — спитала вона.

— Я — ні, — сказала мишка.

— Я теж ні, — сказав півник.

Спекла курочка хліб сама.

— А хто ж їстиме хліб? — спитала курочка, коли спекла вже хліб.

— Я! — сказала мишка.

— Я теж! — сказав півник.

— Ні! — відповіла курочка. — Хліб я з'їм сама зі своїми курчатками.

Так і сталося. Коли хліб добре випікся, курочка зі своїми курчатками зі смаком його з'їли.

Через тиждень курочка знову знайшла житнє зернятко і знову надумала спекти хліб.

Тільки-но мишка та півник почули про це — схопили зернятко, побігли з ним до млина, змололи його на борошно й хутенько принесли додому.

Півник замісив тісто на хліб, а мишка допомогла курочці розпалити в печі.

Спекли курочка, мишка та півник хліб і смачно його з'їли гуртом: курочка з курчатками, мишка та півник.

Ото був добрий обід!

Фізкультхвилинка

4.2. Аналіз первинного сприйняття змісту казки.

- Яку українську народну казку нагадала прочитана казка? Чим?

- Чим відрізняється угорська казка від української? Що в них спільного?

- Яка частина казки тебе вразила найбільше? Чому?

4.3. Постановка запитань до змісту казки учнями.

- Прочитайте ще раз питання на картках. Сформулюйте свої запитання за змістом казки, які б починалися з цих слів:

Хто? (головні герої казки?, сподобався? ...). **Що?** (було на початку казки?, сталося потім? ...). **Скільки** (персонажів у казці?, разів курочка знаходила зернятко? ...). **Що сталося?** (з героями казки?, з героями казки, коли курочка знову надумала спекти хліб? ...).

4.4. Повторне читання казки.

4.5. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

- Порівняйте цю казку з українською народною. Яка вам подобається більше?

Чому?

- Скільки разів мишка і півник відмовлялися допомогти курочці? Прочитайте ці епізоди.

- Пошукайте у тексті слова, якими можна намалювати до казки малюнок.

- Підготуйтеся стисло переказати угорську казку.

4.6. Постановка «живої» картинки.

5. Підсумок уроку.

- Чи сподобалася вам казка? Чим? Які завдання на уроці вам були цікаві? Яке з прислів'їв ви запропонуєте використати курочці як повчання для мишки та півника? А які прислів'я можуть використати мишка та півник як науку для себе? Обґрунтуйте свої думки.

Тема. Чому виникла війна між тваринами.

Матеріал до уроку. Чеська казка «Чому миші, коти й собаки між собою не мирять».

Мета. Допомогти учням зрозуміти мотиви поведінки героїв казки, навчати висловлювати своє ставлення до поведінки персонажів казки, збагачувати словниковий запас учнів, виховувати моральні якості.

Дидактико-методичне забезпечення. Картки з назвами казок, мультимедійні засоби.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Колективна гра «Герої казок».

Діти утворюють коло. В центрі — ведучий, який піднімає картки з назвами казок: «Лисичка-суддя», «Три бажання», «Верблюд-суддя», «Курочка, мишка та півник», «Півник і двоє мишенят» та ін.. Діти в колі називають героїв казки. Хто помилився, той вибуває з гри. (Гру можна проводити і в групах).

3. Повідомлення теми уроку.

4. Підготовка учнів до сприймання змісту казки.

4.1. Активізація читацького досвіду учнів.

- Діти, в якій казці всі персонажі живуть між собою дружно? З яких казок ви дізналися про ворожнечу між героями казки? А чи знаєте ви, як живуть між собою миші, коти й собаки?

4.2. Робота з прислів'ями (запис на дошці).

- Прочитайте прислів'я, роз'єднавши слова.

Шкодапротеговорити, чоґонеможназробити.

(Шкода про те говорити, чоґо не можна зробити).

- Чи стосується прислів'я теми нашого уроку, дасте відповідь у кінці уроку.

4.3. Словниково-семантична робота.

Поясніть (пошукайте в словниках) значення слів: **споконвіку, заздрили, поцупити, слухна (хвилина), коштовна, припали (до серця), бенкетувати, на макове зерно не лишилося.**

5. Ознайомлення зі змістом казки.

5.1. Читання казки учнями.

5.2. Перевірка сприйняття змісту.

- Якому народові належить прочитана вами казка? Хто головні герої казки? Які події зображені в казці? Чи перемагає хтось у казці? Чому?

Фізкультхвилинка

6. Робота над казкою.

6.1. Аналіз розвитку дій.

- Діти, на дошці написані слова, відповідно до яких ви прочитайте частини тексту.

Отримали — пишалися — заздрили — поцупили — натрапила — з'їла — признатися — зародилася.

6.2. Аналіз змісту малюнка до казки.

- Розгляньте малюнок до казки. Чи всіх героїв казки показав художник? Які думки і почуття викликав у вас малюнок? Чи відтворена провина одного з героїв казки? Як? А коти відчувають свою провину за скоєне? Хто, на вашу думку, найбільше винен за свій вчинок? Як це показано на малюнку? Знайдіть і прочитайте ту частину, до якої зроблено малюнок.

6.3. Визначення головної думки казки.

- Виберіть прислів'я, яке може бути головною думкою казки. Поясніть свій вибір.

- ◆ Всяк хоче взяти, а ніхто не хоче дати.
- ◆ Моя хата скраю, я нічого не знаю.
- ◆ В заздрості нема радості.

6.4. Узагальнююча робота над змістом казки.

- Поміркуйте, чого навчила вас казка. Якою, на вашу думку, є така риса, як заздрість? Що вас найбільше схвилювало (порадувало, засмутило, обурило) в казці? Чому? Озвучте словами казки ту частину малюнка, де художникові вдалося передати внутрішній стан одного з героїв.

7. Підсумок уроку.

- Прочитайте прислів'я, з яким ви працювали на початку уроку. Чи стосується його зміст теми уроку? Обґрунтуйте свою думку. Яке ваше ставлення до героїв казки? Поясніть, чому саме таке, а не інакше. Діти, а у повсякденному житті собаки можуть «дружити» з котами? За яких обставин? Чи пам'ятаєте ви мультфільм, у якому кіт закликав мишей жити дружно? Яка назва мультфільму? Хто його головні герої?

(На час: перегляд мультфільму).

Тема. Використання лексичного багатства української мови. Фразеологізми (2 год).

Мета. Познакомити учнів зі стійкими словосполученнями, збагачувати їх словниковий запас, розвивати мовне чуття та любов до рідної мови.

Дидактико-методичне забезпечення. Аудіозапис уривка вірша Г. Бойка «Отакий у мене ніс», картки з фразеологізмами, ілюстративний матеріал до фразеологізмів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Слухання уривка вірша Грицька Бойка «Отакий у мене ніс».

Не горбатий, не кирпатий, —

Я звичайний маю ніс,

Так мені він так багато

Неприємностей приніс.

Де я тільки не буваю,

Що я тільки не роблю, —

Через ніс отой страждаю,

Різні прикрощі терплю.

Отакий у мене ніс:

Через нього — все навскіс!

По сніжку біжать санчата:

Будем з гірки ми з'їжджати.

От і гірка, ми рядком

На санчатах із Рябком

Полетіли, покотились

І... в заметі опинились.

А дружків аж сміх бере:

— Гляньте! Носом він оре!

Дав я Петрикові м'яч,

А тепер мені хоч плач —

Він м'яча не повертає

І щодня мене питає:

— Хочеш завтра поверну? —

І отак усю весну...

Мама каже: — То, виходить,

Він тебе за носа водить?

Утекли в сусіда з клітки

Із кролем вухаті дітки.

Я погнався, а вони

Через просо — в бур'яни.

Я за ними у бур'ян,

Кроленята — під паркан...

А сусід гукає з проса:

— Що ж ти випустив з-під носа?..

Ось дідусь струга кілок, —

Робить вулик для бджілок.

Я підказую йому:

Що, до чого, як, чому...

А дідусь мені ласкаво:

— Йди до саду, погуляй...

Як не знаєш добре справи,

Свого носа не встромляй!

Я образився до сліз:

— Ну і дався вам мій ніс!

Не ступив ніде ні кроку,

Щоб із ним не мав мороки.

Я терплю від нього й досі...

А дідусь: — Не треба сліз!

Зарубай собі на носі,

Що не винен в цьому ніс!

- Які почуття охоплювали вас, слухаючи вірш? Що незвичного ви помітили у змісті? Чим незадоволений був хлопчик? Як ви розумієте такі вислови: носом орати, водити за носа, випустити з-під носа, не встромляти носа, зарубати на носі? (Діти пояснюють. Якщо будуть неточності у відповідях, учитель повторно включає аудіозапис або сам читає відповідну частину вірша).

- Чи можуть доповнити такі вислови, як **крутити носом**, **(не) дерти вгору носа**, **опустити носа**, **клювати носом** попередні? Поясніть, як ви розумієте їх значення.

3. Розгляд ілюстративного матеріалу до змісту фразеологізмів про ніс.

- Розгляньте малюнки. Чи впізнаєте ви героїв, зображених на них? Як ви думаєте, художник хотів вам показати пригоди, що трапилися з носом? Доберіть до малюнків вислови, які проілюстрував художник.

4. Робота в парі. Виконання вправи 1 (с. 113) та взаємоперевірка виконаного завдання.

5. Осмислення змісту правила (с. 113).

6. Каліграфічна хвилинка: **Вв, Зз, Ее, Єе.**

7. Робота з підручником.

7.1. Колективна робота над змістом вправи 2; самостійний запис завдань.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

7.2. Робота з картками.

- Прочитайте вислови на картках.

- ◆ Не знаходити собі місця.
- ◆ Рукою подати.
- ◆ Як сир у маслі.
- ◆ Шукати вітра в полі. (1 год)

- ◆ Немов у рот води набрати.
- ◆ Як кіт наплакав.
- ◆ З мухи слона зробити.
- ◆ Гризти граніт науки. (2 год)

- Поміркуйте і доберіть потрібний вислів (фразеологізм) до його пояснення:
Хвилюватися, дуже близько, жити в достатку, розшукувати безрезультатно; мовчати, дуже мало, перебільшити, старанно навчатися.

8. Виконання завдань до вправ 3, 4.

9. Робота з підручником. Виконання та перевірка завдань до вправ 5–7 (с. 114–115).

10. Гра «Хто більше» (робота в групах).

- Доберіть за вказаною ознакою фразеологізми.

1 гр.: **зуби** — продавати зуби (сміятися); ані в зуб (нічого не знати, не розуміти); зуби з'їдати (мати великий досвід у якій-небудь справі), зуби покласти на полицю (голодувати); мати зуба (гніватися на когось); ухопити на зуба (кепкувати з когось).

2 гр.: **вуха** — пропустити повз вуха (не сприйняти, не звертати уваги); розвіщувати вуха (з цікавістю щось слухати); голова з вухами (про некмітливу, нетямущу людину); за вуха не відтягнути (ласувати дуже смачним); і за вухом не

свербить (бути байдужим, безтурботним); краєм вуха почути (випадково і не повністю про щось почути).

3 гр.: **рот** — роззявити рота (прогавити, захопитися ким-, чим-небудь); рісочки в рот не брати (нічого не їсти); ані пари з вуст (мовчати, не давати про себе знати); губи копилити (ображатися, вередувати, гніватися); немов у рот води набрати (мовчати).

4 гр.: **язик** — прикусити язик (мовчати); гострий на язик (бути дотепним у розмові); довгий язик (просторікувата людина); тримати язика за зубами (дотримуватися таємниці, мовчати); тягти за язик (випитувати, вимагати від когось інформацію); що на умі, те й на язиці (сказати те, про що думав); язика проковтнути (дуже смачно); язик без кісток (поширювати плітки, нісенітниці).

11. Підсумок уроку.

- Чи має окреме значення кожне слово у фразеологізмі? Наведіть приклади стійких словосполучень, які вам запам'яталися. Поясніть значення таких фразеологізмів: **глек розбити** (посваритися), **вилетіло з голови** (забути про щось), **доки рак свисне** (ніколи), **за тридев'ять земель** (дуже далеко), **жити, — як мед пити** (жити в злагоді, дружно).

12. Виконання завдань із рубрики «Перевірте себе».

12.1. Поясніть, як ви розумієте, що таке діалог.

12.2. Доповніть діалог двома-трьома репліками.

— Привіт, Оксанко!

— Привіт, Максимку!

— Ти йдеш сьогодні на тренування?

_____ ...

12.3. Продовжте низку слів, якими можна вітати одне одного.

Привіт, доброго ранку, ...

12.4. Прочитайте речення, які містять фразеологізми.

1. Мама Тарасика працює на швейній фабриці. 2. Розповідаючи про пригоди в лісі, Степанко надто згустив фарби. 3. Захар так заговорив зуби бабусі, що старенька відпустила його на ковзанку. 4. Катруся завжди підтримувала розмову і ніколи за словом у кишеню не лізла.

- Поясніть значення одного з фразеологізмів (на вибір).

12.5. Поміркуйте, коли можна вживати такі фразеологізми: «Годувати обіцянками», «Голова йде обертом», «Гидке каченя».

ЧИТАННЯ

Тема. Різні птахи в'ють гнізда по-різному.

Матеріал до уроку. Англійська казка «Сорочаче гніздо».

Мета. Пробуджувати інтерес учнів до спостережень за природою, розвивати мовлення дітей, виховувати у них дбайливе ставлення до довкілля.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіа-ресурси із зображенням різних птахів, їх гнізд, інтернет-ресурс <https://coneixelriu.museudelter.cat/ocells.php> ; Coneix.el riu.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Мотивація навчальної діяльності учнів.
 - 2.1. Гра «Кому я належу».

- З'єднайте, який народ яку казку склав.

«Верблюд-суддя»

українці

«Лисичка-суддя»

чехи

«Курочка, мишка та півник»

білоруси

«Чому миші, коти й собаки між собою не мирять»

угорці

- 2.2. Розповіді учнів про улюблену казку.

3. Підготовча робота до сприйняття змісту англійської казки «Сорочаче гніздо».

- 3.1. Бесіда за змістом зображень птахів та їх гнізд.

- Кого ви бачите на малюнках? Чи можете ви сказати, в якому гнізді яка пташка живе? Де можна побачити пташині гнізда? Як повинна людина поводити себе, побачивши гніздо птаха?

- 3.2. Слухання співу пташок (за матеріалами інтернет-ресурсу).

4. Повідомлення теми уроку.

5. Робота над змістом казки «Сорочаче гніздо»

- 5.1. Читання казки вчителем.

Сорочаче гніздо

Англійська казка

За давніх-давен, як свинки співали пісень, а мавпи тютюн жували, а кури його клювали, а качки: «Кряк-кряк» примовляли, — якось усі птахи попросили сороку:

— Навчи нас, як вити гніздо.

Бо всім відомо, що сорока — майстер вити гнізда. Зібрала вона всіх птахів і почала вчити. Спершу принесла грязюки і зліпила кругленький млинець.

— Та он як воно робиться, — сказав дрізд і полетів собі. Відтоді всі дрозди роблять свої гнізда на зразок млинця.

Потім сорока принесла прутиків, ще грязюки і поклала на млинець.

— Я вже знаю, як його робити, — сказала сова і полетіла геть. Ось чому сови не навчилися робити кращих гнізд.

Після цього сорока взяла кілька хворостинок і сплела з них кругленький обідок.

— І я так зумію, — сказав горобець і полетів собі. Відтоді горобці в'ють свої гнізда з хворостинок, хоч і роблять це абияк.

Потім сорока назбирала пуху та пір'я і вистелила гніздо.

— Оце мені подобається – вигукнув шпак і полетів геть. Ось чому в шпаків так м'якенько вистелені гнізда.

Тим часом сорока робила своє. А нетерплячі птахи один за одним відлітали геть.

Врешті залишилася біля сороки сама тільки горлиця. А їй не вистачало ні глуду, ні тями чогось навчитися. Сидить і туркоче-торочить щось своє:

— Тягни три трісочки, тягни три-и.

Сорока саме клала прутик. Почула, що туркоче горлиця, і каже:

— Не трісочки, а прутики, і не три, а й одного досить.

Горлиця ж торочить своє. Нарешті озирнулася сорока і побачила, що біля неї немає нікого, крім недотепи горлиці. Розгнівалася вона і запряглася, що більше ніколи нікого не вчитиме.

Ось чому різні пташки в'ють гнізда по-різному.

5.2. Перевірка первинного сприйняття змісту казки.

- Про що ви прослухали казку? Що нового ви дізналися про сороку? Чи такою ви собі уявили сороку, як К. Ушинський у своїй казці? Послухайте цей твір.

Строката сорока скакала з гілки на гілку і безупинно торохкотіла, а ворон сидів і мовчав.

Чого мовчиш куме, чи не ймеш віри тому, що я розповідаю? — запитала нарешті сорока.

— Не дуже вірю, кумасю, — відповів ворон. — Хто так багато базикає, як ти, той, напевно, багато бреше.

- То якою уявив собі сороку письменник? А ви? «Балакучість» сороки може бути доповненням до змісту англійської казки? Про що могла би розповісти сорока всім мешканцям лісу?

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5.3. Повторне читання-слухання казки учнями з настановою на роботу.

- Прочитайте казку і дайте відповіді на запитання, вміщені в кінці казки.

Виконання різнорівневих завдань.

5.4. Визначення головної думки казки.

- Виберіть прислів'я, яке може бути головною думкою казки «Сорочаче гніздо».

- ◆ Добре того навчати, хто хоче все знати.
- ◆ Кожна пташка своє гніздо знає.
- ◆ Зробили спішно, не вийшло б смішно.

- Поясніть вибір.

5.5. Узагальнююча робота за змістом казки.

- Поміркуйте, чи можна до казки «Сорочаче гніздо» застосувати порівняння: **в'є гніздечко, як ластівка**. Чому ви так вважаєте?

6. Підсумок уроку.

- З казкою якого народу ви познайомилися на уроці? Казки яких народів ви знаєте ще? Яка з казок вам найбільше до вподоби? Виберіть назву казки, упізнавши одного з героїв за його характеристикою: **тріскотлива, працьовита, строката**.

- «Лисичка-суддя».
- «Сорочаче гніздо».
- «Курочка, мишка та півник».

- Відгадайте загадки.

До пліток я маю хист,
Їх несе мій довгий хвіст. (Сорока)

Балакуча скрекотуха
Все почує, все підслуха,
Ліс швиденько облетить
І про все розкаже вмить. (Сорока)

Без сокири і без рук, а дім будує. (Пташка)

- Вивчіть напам'ять скоромовку:

Хитру сороку
Спіймати морока,
А на сорок сорок —
Сорок морок. (Із народного)

Тема. Кожен народ має свої казки.

Матеріал до уроку. Німецька казка «Пухкенький млинець».

Мета. Сприяти розвитку мовлення учнів, використовуючи засоби логіко-емоційної виразності, удосконалювати навички виразного читання, формувати інтерес та бажання читати казки.

Дидактико-методичне забезпечення. Шапочки-маски зайця, вовка, кози, коня, дикого кабана, млинця; запис на дошці.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовча робота до сприймання змісту казки «Пухкенький млинець».

2.1. Лексична робота.

Розжарена сковорідка, пухкенький і рум'яний, заєць-вухань, вовк-сіроманець, вовк-зубань, коза-дереза, кінь-топтун, вепр-хрюкан, мандрівник котиться, бідолашні, зголодніли.

2.2. Прогнозування змісту казки за прочитаною лексикою.

- Діти, ви щойно прочитали слова, словосполучення, пояснили, як ви їх розумієте. Припустіть, що всі вони трапляться вам у казці. Поміркуйте і скажіть, про що/кого може розповідатися в казці. (Діти висловлюють припущення).

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота над змістом казки «Пухкенький млинець».

4.1. Читання казки за схемою: учитель — учні з мотиваційною установкою.

- Познайомтеся з казкою і скажіть, скільки в ній героїв (образів).

4.2. Перевірка первинного сприйняття змісту казки.

- Як називається казка, з якою ви познайомилися? Хто є головним героєм казки? Хто ще згадується в казці? Як ви думаєте, що в казці є найважливішим?

Фізкультхвилинка

4.3. Інсценізація казки з опорою на текст.

Учитель роздає шапочки-маски дітям, які виявили бажання виконати ту чи іншу роль. Текст казки читається в особах з дотриманням інтонації, тембру, гучності голосу персонажів казки.

4.4. Переказування змісту казки за частинами з використанням ланцюжка слів і схематичних чи малюнкових зображень.

Жили-поживали → вирішили →

4.5. Робота з методичним апаратом до казки.

Відповіді на запитання (учні самостійно читають запитання і відповідають на них).

4.6. Аналіз змісту малюнка.

- Розгляньте уважно малюнок до казки. Який момент відображено на малюнку? Які персонажі (герої) показані і в якій ситуації? Як передав художник внутрішній стан героїв? У яких моментах художник дотримався змісту казки, а в яких відступив від нього? Чи вдалося художникові точно відтворити образ головного героя? Чи хотілося б вам доповнити малюнок? Розкажіть.

4.7. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

5. Узагальнююча робота над змістом казки.

- З якою казкою вам довелося працювати на уроці? Чи викликала казка у вас такі почуття, як хвилювання, радість? Коли саме? Чого навчає казка? Яка головна думка казки?

6. Підсумок уроку.

- Чи виникло у вас бажання поділитись інформацією про казку з іншими дітьми? На що саме ви звернете увагу ваших слухачів? Пригадайте, які ще казки ви читали.

- Поміркуйте, який народ яку казку склав:

«Верблюд-суддя»	українці
«Сорочаче гніздо»	чехи
«Курочка, мишка та півник»	болгари
«Чому миші, коти й собаки між собою не мирять»	угорці
«Пухкенький млинець»	німці
«Три бажання»	англійці

- Яка з казок не належить до європейських народних казок? Чому?

- Виберіть назву казки, упізнавши одного з героїв за його характеристикою: веселий, зухвалий, співчутливий.

- ◆ «Верблюд-суддя»;
- ◆ «Пухкенький млинець»;
- ◆ «Сорочаче гніздо».

7. Виконання завдань із рубрики «Перевірте себе».

7.1. Героями якої казки є вовк, лисиця і верблюд?

7.2. Кому з героїв казки «Курочка, мишка та півник» належать слова: «Хліб я з'їм сама зі своїми курчатками»?

7.3. Пригадайте, чим завершилася казка «Сорочаче гніздо». Поясніть, як ви розумієте вислів: «Різні пташки в'ють гнізда по-різному».

7.4. За ланцюжком подій назвіть казку і розкажіть її.

Привчали → дістали → пишалися → заздрили → поцупили → знайшла → з'їли → зародилася.

7.5. Хто з героїв казки «Пухкенький млинець» виявився чуйним і добрим?

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

Тема. Вчимося бути красномовними.

Мета. Сприяти розвитку мовлення учнів, допомогти дітям усвідомити, що красиве мовлення є ознакою культури людини, формувати бажання пізнавати секрети успішного спілкування.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас; таблиця «Секрети успішного спілкування».

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Робота з таблицею «Секрети успішного спілкування».

3.1. Вступне слово вчителя.

- Діти, щоб бути красномовною людиною, треба вміти не тільки добирати влучні, красиві, точні слова, а й володіти знаннями, які допоможуть зробити процес спілкування між співрозмовниками доброзичливим, грамотним, успішним. У цьому вам допоможе таблиця «Секрети успішного спілкування». Познайомтеся зі змістом таблиці.

3.2. Ознайомлення зі змістом таблиці.

- 1) Слідкуйте за правильністю, чистотою, точністю, виразністю мовленого слова.
- 2) Правильно користуйтеся мовленнєвим голосом, силою, тембром, тоном, темпом, упевненістю, переконливістю, чіткістю.
- 3) Доречно використовуйте несловесні форми спілкування: усмішку, руки, голову, вираз обличчя.
- 4) Будьте уважними слухачами, часто називайте співрозмовника по імені.
- 5) Намагайтеся зрозуміти, допомогти, поспівчувати співрозмовникові.
- 6) Виділяйте в отриманій інформації головне.
- 7) Не переривайте співрозмовника зауваженнями.
- 8) Не вживайте неправильних, невлучних слів і висловів, не говоріть зайвого.
- 9) Намагайтеся не помічати недоліків співрозмовника.
- 10) Постійно збагачуйте свій словниковий запас. Користуйтеся різними словниками.
- 11) Після завершення розмови що було незрозумілим? Ставте запитання.

- Чи можна виділити у змісті таблиці щось найголовніше? Чому? Як ви думаєте, що робить мовлення людини красивим?

4. З'ясування лексичного значення слова «**красномовство**» (завдання 1, с. 27).

5. Аналіз сприйняття змісту слова «**красномовство**» (риторика) на матеріалі завдання 2 (с. 27).

6. Робота із зошитом.

6.1. Робота в парі (завдання 3, с. 28) з наступною взаємоперевіркою.

6.2. Робота в групах (завдання 4, 5, с. 28–29).

6.3. Колективне складання казки на матеріалі завдання 6 (усно).

6.4. Самостійна письмова робота в зошитах.

Запис двох речень зі складеної казки.

Запис ознак красномовної людини з наступною перевіркою.

7. Підсумок уроку.

- Доберіть слова, які би свідчили про те, що ви красномовна людина. Поміркуйте, чи можна вважати красномовною людиною ту, що вживає такі слова, як **тіпа, ну, значить, чекай-чекай...** Про що нове для себе ви дізналися на уроці? Про що розповісте своїм рідним, друзям?

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ

Тема. Чарівний світ казок.

Мета. Розширювати коло дитячого читання, удосконалювати вміння орієнтуватися в книжках, формувати бажання читати казки.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі художні книжки з казками; шапочки-маски казкових героїв.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Розв'язання завдань по орієнтуванню в дитячих книжках.

- Розгляньте обкладинки книжок на книжковій виставці. («Українські народні казки», І. Франко «Коли ще звірі говорили», «Чарівний світ казок», «Казочки дідуся Чухліба Василя» (або інші)). Що об'єднує ці книжки? Яку з книжок вам би хотілося розглянути детально? Покажіть книжку з українськими народними казками. Давайте всі разом розглянемо титульну сторінку. Яку інформацію ми отримали: які твори містить книжка; один твір чи більше; як про це ще можна довідатися (казки—значить багато, зміст книжки допоможе); де і коли видрукували книжку; хто проілюстрував книжку? Яку книжку ви хочете розглянути і послухати казку з моїх вуст? Поміркуйте, про що ми будемо читати і говорити сьогодні на уроці. Тож усі разом помандруймо у чарівний світ казок.

3. Читання вчителем обраної ним казки.

4. Бесіда-роздуми про прослухану казку.

- Про що ви прослухали казку? Як вона називається? Які почуття виникали у вас, слухаючи казку? До кого з героїв у вас з'явилася симпатія, повага? Чому? Чи трапилися моменти, які примусили вас хвилюватися? Коли саме і чому? Яку частину казки вам би хотілося театралізувати? Яку саме? (Учитель роздає шапочки-маски, і діти ставлять «живу» картинку. При потребі вчитель може перечитати уривок казки).

5. Самостійне читання-розгляд учнями книжки «Казочки дідуся Чухліба Василя» (учитель має право замінити на іншу книжку).

Читання вказаної вчителем казки Василя Чухліба «Туманець».

(Якщо у класі відсутні книжки-колективки, то необхідно текст казки роздрукувати, щоб кожен учень міг самостійно читати).

Туманець

Рано-вранці, коли ще всі діти сплять, тихенько виходить зі своєї схованки на леваді Туманець. Позіхає, потягається, а потім бере голубу лієчку і рушає на городи.

Кропить картоплю, і вона збадьорюється, прокидається від сну. Кропить лапате гарбузиння і в гарбузові квітки, в кукурудзяні рурочки росяниці наливає. До огірків, до помідорів завертає.

— А мені? — рипить капуста, а лієчка вже порожня, і Туманець іде на леваду й знову повертається вповні.

Отак усіх городніх мешканців Туманець на світанку обійде, побризкає росяницею. Буде спечно вдень, ось і нап'ються вони.

А як тільки сонце викотиться з-за старих верб, Туманець зникає...

А знаєте, де він ховається? У старій копанці. Тільки вдень його не розгледити.

Василь Чухліб

6. Вияв і оцінка якості самостійного читання-розгляду книжки.

- Діти, підготуйтеся дати відповіді на мої запитання з посиланням на книжку. (Учитель тримає книжку, діти підходять і підтверджують свої думки (відповіді), вказуючи на відповідні сторінки, надписи, малюнки тощо).

- Яку казку ви читали? Хто її автор? У книжці одна казка чи більше? Як ви про це дізналися? Які ще казки Василя Чухліба увійшли до книжки? Чи можете за назвами казок («Колискова для ведмедів», «Лісова поштарка») здогадатися, про що/кого розповідається у казках? А про що розповідається в казці, яку ви читали самостійно? Яким ви собі уявили головного героя? Чи добру справу робив Туманець? Чи бачили ви коли-небудь Туманця? То яку казку ви прочитали? А прослухали? З якою книжкою познайомила вас я? З якою знайомилися самостійно? З якою книжкою ви би хотіли зустрітися знову? Чим вона вас привабила? Розкажіть.

7. Рекомендації до позаурочної діяльності з книжками.

- Пошукайте вдома книжки з казками. Нехай вам у цьому допоможуть дорослі. Підготуйтеся розповісти про «свою» книжку друзям і обов'язково розкажіть свою улюблену казку.

Тема. Перевірте себе (2 год).

Мета. Перевірити ефективність засвоєння учнями теми «Використання лексичного багатства української мови у мовленні», удосконалювати навички свідомого та виразного читання, формувати почуття відповідальності та взаємоповаги.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація класу до уроку.
2. Повідомлення теми уроку.
3. Читання учнями німецької народної казки «Кому горе, кому сміх».
4. Аналіз змісту казки за питаннями, сформульованими учнями.
5. Робота в зошиті.
 - 5.1. Виконання завдання 2 (с. 44).

Фізкультхвилинка

- 5.2. Робота над завданням 3 (с. 44), 4 (с. 45).
6. Самостійне опрацювання змісту веселинки (завдання 5, с. 45).
7. Активізація читацького досвіду учнів.
 - Пригадайте казку «Лисичка та Журавель». Хто головні герої казки? Якими ви собі їх уявляєте? Хто кого першим запросив до себе на гостину? Як відбулася підготовка до прийому гостя? Чому Лисичка свою улюблену кашу подала гостеві на тарілці? (Вона не знала, що Журавлик не вмів злизувати). Як ви думаєте, вона хотіла і бажала зла своєму приятелеві? В чому проявилася гостинність Лисички? (Наварила улюбленої своєї страви, поприбирала в хаті, виглядала та чекала Журавлика, ніжно до нього зверталася...). А з якими думками повертався Журавлик додому? Зустріч Лисички Журавлем була його помстою чи доброзичливою відповіддю на попередню гостину?
8. Робота в зошиті.
 - 8.1. Виконання завдання 8 (с. 45) з опорою на малюнок (с. 46).
 - 8.2. Опрацювання завдань 8, 9 (с. 46, 47).
9. Тестова перевірка мовно-мовленнєвих знань «Перевірте свої досягнення» (с. 47–49). Самоперевірка виконаного завдання.
10. (На час). Слухове письмо.

- Діти, ви запишете диктант, у якому є діалог. Пригадайте, як на письмі передається діалог.

Я запитав одного хлопчика, як звать його бабусю. А він і не знав.

— А як же дідуся кличеш?

— Діду, дайте меду.

Смішно, та не дуже. Більше сумно, що є такі хлопчики. (31 слово).

За Д. Чередниченком

11. Самоперевірка написаного диктанту.

12. Підсумок уроку.

- Чи всі завдання вами виконувалися залюбки? Які траплялися труднощі? Про що вам хотілося запитати? Які почуття викликала у вас казка «Кому горе, кому сміх? Чому?»

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ІМЕННИКІВ У МОВЛЕННІ. НЕЗВИЧАЙНА ЗВИЧАЙНА ЗИМА

УКРАЇНСЬКА МОВА

Тема. Слова, які означають назви предметів (іменники). Складання усної розповіді за малюнком.

Мета. Навчати дітей узагальнювати слова за певною ознакою, розвивати зв'язне мовлення учнів, формувати в них взаємоповагу і любов до праці.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси предметних зображень істот і неістот (птахи, звірі, дитячі іграшки, транспорт...); сигнальні картки із запитаннями хто? що?

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з предметними зображеннями.

- Розгляньте малюнки. Назвіть предмети, зображені на них.

Узагальнення вчителя.

- Ви називали всі предмети відповідними словами, тобто кожний предмет має свою назву (ім'я). Хочете дізнатися, які питання можна ставити до слів-назв усіх предметів, що оточують нас?

3. Повідомлення теми уроку.

4. Засвоєння нових знань про слова-назви предметів.

4.1. Об'єднання назв предметів за двома ознаками: істотна, неістота.

- Діти, згрупуйте предметні малюнки за ознаками: істота, неістота. Які питання ви поставите до кожного слова?

➤ Лисиця, нора, їжак, гриб, дерево, білка, жолудь.

4.2. Узагальнення-висновок учителя за участю дітей.

- Слова-назви істот відповідають на питання ХТО? Слова-назви неістот відповідають на питання ЩО?

4.3. Граматична гра «Хто? чи Що?» з використанням сигнальних карток.

- Я називатиму слово, а ви, діти, піднімайте картку з тим питанням, на яке відповідає це слово.

➤ Комп'ютер, лікар, телефон, автомобіль, вантажівка, двірник, яблуна, садівник, бабуся, дівчинка, пташка, будинок.

4.4. Узагальнення вчителя.

- Слова-назви неістот на яке питання відповідають? А до яких слів-назв ви ставитимете питання ХТО? Наведіть приклади слів-назв неістот, істот.

5. Робота з підручником.

5.1. Робота в парах. Виконання вправ 1, 2 (с. 123, 124) та взаємоперевірка виконаного завдання.

5.2. Колективне опрацювання змісту правила (с. 124). Наведення прикладів учнями.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

6. Каліграфічна хвилинка: **Оо, Хх, Жж.**

7. Самостійна робота учнів (вправа 3).

8. Робота над змістом вправи 4 (усно).

9. Складання усної розповіді за малюнком та запитаннями (вправа 5).

10. Підсумок уроку.

- Поставте запитання до слів: **перерва, школа, школярка, учень, клас, дошка.**

- Наведіть приклади слів-назв істот. Поставте запитання до слів: **вікно, двері, крейда, парта.** Зробіть висновок: питання ЩО? ставимо до слів-назв..., а питання ХТО? – до слів-назв...

Тема. Зимові дива.

Матеріал до уроку. Н. Красоткіна «Сніжний привіт»; В. Конопелець «Якого кольору сніг».

Мета. Розвивати мислення учнів, удосконалювати навички свідомого та виразного читання, формувати естетичні почуття й відчуття краси слова.

Дидактико-методичне забезпечення. Картинне зображення зимових пейзажів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Відгадування загадки.

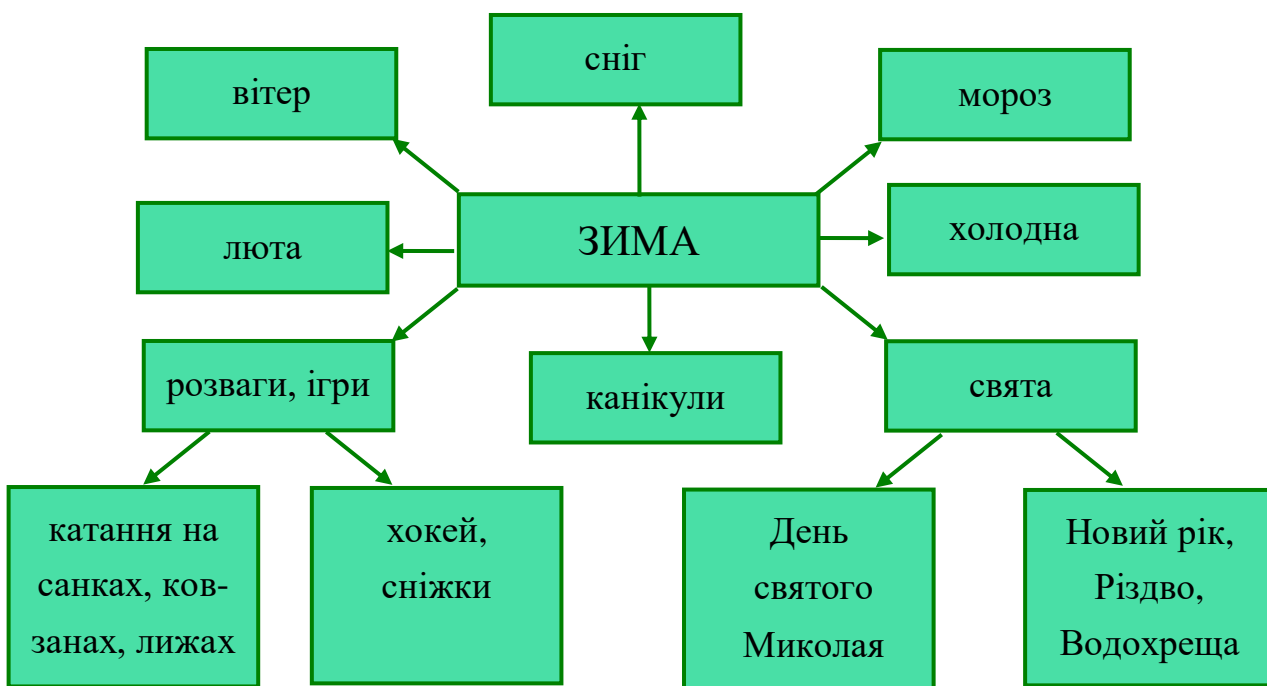
Не сидить вона без діла,
Дуже любить колір білий:
Землю посипа сніжком,
Наче білим порошком. (Зима)

- Що допомогло вам відгадати загадку?

3. Створення «асоціативного куща».

- Діти, промовляючи слово «зима», що виникає у вашій уяві? Ви називайте слова, а я запишуватиму їх на дошці.

(Учитель може ставити запитання, які допоможуть учням швидко і якісно виконати завдання).

4. Повідомлення теми уроку.

5. Підготовча робота до сприймання змісту віршів.

5.1. Лексико-семантична та лексико-орфоепічна робота.

- Правильно прочитайте слова і поясніть, як ви розумієте їх значення.

Засніжіла, простира́дла, довкі́лля, первосні́г, бірюзо́вий, припуші́ло.

5.2. Робота над заголовком.

- Діти, авторка Надія Красоткіна своєму віршеві дала назву «Сніжний привіт». Як ви думаєте, про що вона хотіла нам розповісти?

6. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу. Розвиток мовленнєвих умінь і навичок.

6.1. Читання вірша Н. Красоткіної «Сніжний привіт» учителем.

6.2. Перевірка первинного сприйняття змісту вірша.

- Про яку пору року йдеться у вірші? Про які ознаки зими розповіла авторка? Які почуття викликав у вас зміст вірша?

6.3. Повторне читання вірша учнями і робота над текстом.

- Прочитайте перших три речення. Який образ зими виник у вашій уяві?

- Прочитайте наступні два речення. Поміркуйте, чому довкілля видалося авторці чарівною казкою.

- Прочитайте останні два речення. Чи використала авторка слова в переносному значенні?

6.4. Імітативне виразне читання вірша. Робота з методичним апаратом до вірша.

- Діти, ви всі разом слідом за мною виразно ще раз прочитайте вірш.

- Дайте відповіді на запитання, вміщені в кінці тексту.

6.5. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

6.6. Узагальнююча робота над змістом вірша Н. Красоткіної «Сніжний привіт».

- Чи сподобався вам сніжний привіт, який передала зима довкіллю? Чи таким відчув, побачив його художник, як і авторка? Розгляньте уважно малюнок до вірша. На які слова вірша художник звернув увагу, щоб ми змогли відчути себе в зимовій дивній казці?

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

7. Самостійне ознайомлення учнів зі змістом вірша В. Конопельця «Якого кольору сніг» з виконанням завдання: які кольори снігу побачив сам автор?

8. Читання-аналіз вірша.

- Дайте відповіді на запитання словами вірша.

- Якого кольору сніг побачив автор на полях і луках? А в садку? Де автор побачив сніг бірюзовим? Якого кольору автор побачив сніг на травах? А на шибках?

9. Виразне читання вірша учнями.

- Прочитайте вірш виразно. Читайте так, щоб ми могли побачити різнокольоровий сніг там, де його побачив не лише автор, а й художник.

10. Відповіді на запитання, представлені в кінці тексту. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

11. Підсумок уроку.

- З якими творами ви працювали на уроці? Хто їх автори? Чи доповнили автори один одного, описуючи зимові дива? Які ж дива вони побачили?

- Розгляньте зимові пейзажі. (Учитель демонструє картини зимової природи). Що спільного в змісті віршів та картин? Кожний автор, художник бачить одне й те саме диво чи різні? А що побачили ви, діти, розкажіть. Які слова ви неодмінно будете використовувати у власному мовленні? Хто їх вам «подарував»?

Тема. Слова, які означають назви предметів (іменники).

Мета. Закріплювати та вдосконалювати знання учнів про слова-назви предметів, ознайомити з терміном «іменник», розвивати логічне мислення, пам'ять, виховувати любов до природи, бережне ставлення до неї.

Дидактико-методичне забезпечення. Картина із зображенням зими.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з наочністю «Зима».

- Розгляньте картину. Що вас приваблює в ній? Які фарби використав художник, щоб показати нам красу зимової пори? Назвіть слова-назви предметів, які зобразив художник на картині. Поставте питання до цих слів.

3. Гра «Запитання-відповідь ланцюжком».

- Я поставлю вам запитання. Ви дайте відповідь і скажіть, яке питання ви поставите до слова-відповіді. Після цього ви самостійно ставте запитання і просіть когось із учнів відповісти на нього.

- Який лісовий звірок сушить гриби на дереві? (Білка — хто?)
- Яка дика тварина любить малину? (Ведмідь — хто?)
- Яке дерево залишається взимку зеленим? (Ялина — що?)
- Яка улюблена страва українців? (Борщ — що) і т. д.

4. Самостійна робота (вправа 6, 7, с. 125–126).

Фізкультхвилинка

5. Робота з підручником.

5.1. Робота в парах.

Виконання завдань до вправ (8–11 (с. 126–127)).

5.2. Узагальнення-висновки за змістом правила (с. 127). Наведення власних прикладів учнями.

6. Граматична гра «Так чи ні?»

- Визначте, яким словам належать звуко-складові моделі. Вкажіть, на які питання відповідають ці іменники.

Що? лось лис
 лїнь кїнь
 дуб пень Хто?

Звуко-складові моделі в синій рамці:

- ● —
- ● —
- ● —

(Учні з'єднують лініями слово та його звуко-складову модель, ставлять питання до іменників, обґрунтовують свою відповідь).

7. Підсумок уроку.

- Як називаються слова, що є назвами будь-яких предметів? На які питання відповідають іменники? Що означають іменники? Поставте питання до іменників: **тесля, каменяр, пенал, метро, театр, акторка, банкомат.**

- Доберіть близькі за значенням іменники до слів:

- дорóга (шлях, путь, магістраль — що?);
- Юнак (хлопець, парубок, мóлодець — хто?);
- хуртовина (завірюха, віхола, сніговиця — що?);
- ненька (мама, матуся, матінка — хто?).

- Поставте до іменників питання.

Тема. Білі шати зими.

Матеріал до уроку. Віра Паронова «Прихід зими».

Мета. Навчати дітей спостережливості розвивати зв'язне мовлення учнів, виховувати почуття прекрасного.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнкове зображення сніжинок, слова-пазли з записом прислів'я, прикмет; запис слів на дошці.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з пазлами.

- Складіть пазли так, щоб ми змогли прочитати вислови.

Грудень рік кінчає,

багато хліба.

Пищить снігур –

зиму починає.

Багато снігу –

скоро зима буде.

- Прочитайте вислови. Про що ви дізналися? Які прикмети, пов'язані зі спостереженнями людини, ви прочитали? Які ви знаєте прикмети? Чи вмієте ви бути спостережливими, дізнайтеся, прочитавши прикмети:

- ◆ Пухнастий іній — на погоду днину.
- ◆ Рипить сніг під ногами, далеко чути голоси — на мороз.
- ◆ Горобці ховаються у затишок — на мороз і заметіль.
- ◆ Високо в небі зорі сяють — на мороз.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Підготовча робота до сприйняття змісту твору В. Паронової «Прихід зими».

4.1. Лексико-семантична робота. Збагачення словникового запасу учнів.

- Прочитайте слова, записані на дошці:

кроку́ю

найчудо́віша

місте́чко

перелива́ються

найрізнома́нтіша

перетинки

повідомля́ють

найдивови́жніша

скороми́нучість

затриму́ється

просві́тлене (небо)

ігри́ща

- До слів першого стовпчика доберіть близькі за значенням слова.

- Як ви розумієте значення слова «просвітлене» (небо)? Чи є близькими за значенням інші слова у цьому стовпчику? Які? Обґрунтуйте свій вибір.

- На які питання відповідають слова у третьому стовпчику? Значення яких слів є незрозумілим для вас?

4.2. Прогнозування змісту твору за заголовком і прочитаними словами.

- Чи можете ви, діти, передбачити, про що розповість авторка у творі «Прихід зими», якщо ви ознайомилися з деякими словами і вже відома його назва?

5. Робота над змістом твору В. Паронової «Прихід зими».

5.1. Читання вчителем (учнями) вголос твору.

5.2. Перевірка первинного сприйняття змісту твору.

- Які думки і почуття викликало у вас це оповідання? Який момент оповідання вам сподобався найбільше. Чому? Яку картинку ви найбільш яскраво собі уявили, слухаючи (читаючи) оповідання? Чи можна вважати авторку спостережливою людиною. Чому? Від імені кого, на вашу думку, написано оповідання?

5.3. Повторне читання твору учнями за частинами.

- Прочитайте відповідь на запитання.

➤ Яка картина вразила авторку в рідному містечку?

➤ Яку форму мають сніжинки?

➤ Яку користь приносять сніжинки землі?

➤ За що авторка любить зиму?

5.4. Розвиток зв'язного мовлення.

- За розвитком дій сніжинок складіть розповідь «Зимова фантазія».

Сідають → повідомляють → затримуються → тануть → вкривають → захищають...

(Діти складають розповідь, орієнтуючись на слова і зображення різноманітних сніжинок, які вчитель прикріплює на дошку).

5.5. Робота з методичним апаратом до твору.

Відповіді на запитання. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

5.6. Узагальнююча робота над змістом твору.

- Чи сподобалася вам описана автором картина приходу зими? Як ви вважаєте, діти, чи причетна людина до краси природи? Які слова з твору В. Паронової ви обов'язково будете використовувати у власному мовленні?

6. Підсумок уроку.

- Доберіть іменники до слів, запозичених мною з твору «Прихід зими»:

➤ рідне (**містечко**), пухнастий (**сніжок**), яскраве (**сонечко**), найчудовіша (**пора**), найрізноманітніша (**форма**), пухнаста (**красуня**), світле (**почуття**), просвітлене, м'яке, затишне (**небо**), лютий (**мороз**), жорстокі (**хуртовини**), веселі (**ігрища**), білий (**сніг**), найдивовижніша (**пора**).

- На яке питання відповідають дібрані вами іменники?

- Чого навчає нас оповідання В. Паронової «Прихід зими»? Ви готові спостерігати за тим, як іде сніг? Продовжте ланцюжок дій... **Сніг іде, падає, сипле, летить, кружляє, віхолить...**

Тема. Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах (2 год).

Мета. Активізувати знання учнів про написання великої літери у власних назвах, збагачувати їхній словниковий запас, виховувати повагу та шанобливе ставлення до рідних.

Дидактико-методичне забезпечення. Зображення людей різного віку: немовля — дитина — доросла людина — людина старшого віку чоловічої та жіночої статі.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Активізація мисленнєвої діяльності учнів.

2.1. Робота з наочністю.

- Розгляньте малюнки. Кого ви бачите на них? Кожна людина будь-якого віку має ім'я. Давайте і ми виберемо ім'я як хлопчиків, так і дівчинці. Хлопчика маленького назвемо **Івасик**, вашого віку — **Івась**, дорослого — **Іван**, людину старшого віку — **Іван Васильович**. Дівчинку назвемо **Оленька**, дівчинку вашого віку вже будемо називати **Оля**, дівчину-юнку — **Ольга**, людину старшого віку — **Ольга Петрівна**. Поміркуйте, чому так по-різному звучить одне і те ж ім'я. Як звати тата Івана? А Ольги? Пригадайте, з якої букви пишуть імена та по батькові людей.

2.2. Актуалізація знань учнів.

- Діти, кожна людина має не лише ім'я, по батькові, а й прізвище. Назвіть свої прізвища. З якої букви пишуть прізвища людей? Назвіть повністю свої імена, по батькові та прізвища. З якої букви ви пишете їх? Де ми використовуємо свої знання про написання великої букви в іменах, по батькові, прізвищах людей?

3. Повідомлення теми уроку.

4. Осмислення отриманих знань учнями.

4.1. Каліграфічна хвилинка: **Пп, Тт, Сс**.

4.2. Робота з підручником у групах (виконання вправи 1, с. 128).

4.3. Самостійне виконання вправи 2 (с. 128) та її перевірка.

4.4. Аналіз змісту правила та виконання завдання до вправи 3.

Фізкультхвилинка

5. Робота в парах (на матеріалі вправи 4).

Взаємоперевірка написаного.

6. Колективна робота над змістом вправи 5. Самостійний запис прізвища та імені письменника/письменниці.

7. Відгадування загадки.

◆ Кожному треба, до кожного липне і кожний має, але ніхто не знає, поки кожний не скаже.

8. Читання вірша Марії Чумарної «Моє ім'я».

Маленька зіронька моя —
Моє земне людське ім'я.
Поклич мене — і я озвусь,
Як зірка в небі — засвічусь.
Моє ім'я — це мій привіт:
Хто там гукає з-за воріт?
Хто там назвав моє ім'я?
Моє ім'я — це я!

- Про що ви прослухали вірш? Чи гордиться авторка своїм іменем? А ви? Пам'ятайте, діти, що не лише ім'я є окрасою людини, а й її добрі справи.

9. Творча робота «Утворіть прізвище від імені».

- Діти, я називатиму ім'я, а ви спробуйте утворити прізвище за зразком:

Іван — Іванчук; Борис — Борисенко.

➤ Василь, Мар'яна, Андрій, Катерина, Петро, Федора, Антон, Марта.

10. Каліграфічна хвилинка: **Кк, Лл, Мм.**

11. Робота з підручником.

11.1. Активізація мисленнєвої діяльності учнів. Виконання вправи 6 та її перевірка.

11.2. Робота в парах. Виконання завдань до вправи 7 (с. 129).

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

11.3. Самостійна робота. Взаємоперевірка виконаного завдання до вправи 8.

12. Завдання-гра «Заховане ім'я» (за змістом вправи 9 (с. 130)).

13. Розвиток мовленнєвих умінь та навичок.

13.1. Читання тексту І. Січовика «Восьме ім'я»; виконання завдань за змістом вправи 10 (с. 130).

13.2. Складання розповіді (усно) за обраною учнями темою.

14. Підсумок уроку.

- З якої букви пишуть імена, по батькові, прізвища людей? Що цікавого ви дізналися про прізвища? Поміркуйте, як утворилося прізвище Романюк? Від якого імені з'явилося прізвище Дем'яненко? Утворіть на кожну букву слова **рука** імена дітей — двох хлопчиків і двох дівчаток (**Р**оман, **У**ляна, **К**атерина, **А**ндрій; **Р**услан, **У**стина, **К**ирило, **А**лла).

Тема. Сестрички-сніжинки.

Матеріал до уроку. «Мільйон мільйонів сестричок» (за Зіркою Мензатюк).

Мета. Сприяти розвитку літературної освіченості учнів, формувати вміння інтонувати речення, виховувати любов до природи.

Дидактико-методичне забезпечення. Слова-картки: хуртовина, завірюха, буран, заметіль, хуга, віхола, метелиця, хурделиця, сніговій, сніговиця, снігопад, сніговійниця.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

2.1. Повідомлення теми і мети уроку.

2.2. Підготовча робота до сприймання тексту «Мільйон мільйонів сестричок» (за З. Мензатюк).

Лексико-семантична робота: **мóвила, замигтіло, заслоніла, шáрпати, захисток, досáда.**

Читання слів-карток (запис на дошці).

- Прочитайте слова на картках. Знайдіть серед них слово, що означає атмосферні опади (снігопад). Що означає решта слів? (Сильний вітер зі снігом).

3. Сприймання та усвідомлення змісту твору.

3.1. Читання тексту за схемою: вчитель—учні (с. 139–140, зі слів «Дмухнув раз – цілий рій із калини знявся... і до кінця тексту).

3.2. Перевірка первинного сприйняття змісту твору.

- З яким твором ви познайомилися? Це оповідання казка чи легенда? Чому ви так думаєте? Про що ви довідалися з тексту? Як починалася казка? Чим завершилася? Хто і що згадується в казці? Хто з героїв казки виконував таку дію: народилася (**сніжинка**), труснула (**хмара**), розсердився (**Рябко**), падали (**сніжинки**), вийшла (**Олеся**), засвистів (**вітер**), узявся (**мороз**), виростуть (**травинки**), зацвітуть (**квіточки**), захистили (**матінку землю**), лютий (**холод**).

4. Робота над текстом з елементами вибіркового перечитування казки.

4.1. Виразне читання діалогу, який відбувся між сніжинкою і бабунею-хмарою.

- Про що розмовляли сніжинка з хмарою? Які між ними були стосунки?

Фізкультхвилинка

4.2. Розгляньте малюнок до твору.

- Прочитайте рядки твору, які точно описують зміст малюнка. Як ви думаєте, який настрій був у дівчинки?

4.3. Інтонаційне читання опису поведінки вітру.

- З яким почуттям, інтонацією ви би хотіли прочитати про те, як поведив себе вітер? Що з ним трапилося після того, як він нічого вдіяти не зміг?

4.4. Визначення головної думки казки.

- Прочитайте останній абзац твору. Поміркуйте, що хотіла сказати вам авторка.

4.5. Узагальнююча бесіда за змістом твору.

- Що сподобалося вам у казці Зірки Мензатюк? Як ви думаєте, чому авторка запропонувала саме такий початок (кінцівку)? Як авторка назвала землю? Чому вона використала таке влучне словосполучення «**матінка земля**»?

5. Робота з методичним апаратом до казки (с. 140).

5.1. Робота в парах. Відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

5.2. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

6. Робота з прислів'ями та приказками.

- Прочитайте прислів'я і приказки, записані на дошці.

◆ **Прийшов грудень — приніс студень, око снігом радує, а вухо морозом рве.**

◆ **Сніг, завірюха, бо вже зима коло вуха.**

◆ **Не той сніг, що мете, а той, що зверху йде.**

Поясніть, як ви розумієте значення кожного вислову. Поміркуйте, який з них можна використати, говорячи про казку. Обґрунтуйте свій вибір.

7. Підсумок уроку.

- Як ви думаєте, чому авторка написала казку? Що її спонукало до написання твору? Чи маєте ви бажання прочитати ще якісь твори, написані авторкою? Яка частина в казці, на вашу думку, є найважливішою? Чому? Чи буде вдячною матінка земля мільйон мільйонам сестричок? Розкажіть, як ви собі уявляєте земну вдячність.

Тема. Улюблене свято всіх дітей.

Матеріал до уроку. Л. Пономар «19 грудня — День святого Миколая», О. Кротюк «Доброму Миколаю».

Мета. Розширювати уявлення дітей про зимові свята, удосконалювати навички виразного і свідомого читання, формувати в учнів почуття відповідальності за свою поведінку.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням святого Миколая, який поспішає з подарунками до дітей.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу.

2.1. Робота в групах.

- Підготуйте розповідь про:

- 1 гр. — прихід зими;
- 2 гр. — витівки зими;
- 3 гр. — в очікуванні зимового дива.

(Діти складають розповіді та розказують їх).

2.2. Колективна робота над зимовим словничком.

- Діти, розповідаючи про зиму, ви використовували слова, які характерні саме для цієї пори року. Давайте всі разом укладемо зимовий словничок. (Діти називають слова (можуть записувати на дошці). Якщо трапиться або буде відсутнім слово «**СВЯТО**», то необхідно запитати:

- Як ви вважаєте, чи може слово «**СВЯТО**» увійти до зимового словничка? Чому ви так думаєте? Які зимові свята ви знаєте? Яке ваше улюблене свято? Яке зі свят ви чекаєте з нетерпінням, хвилюванням? Чому?

3. Повідомлення теми уроку.

4. Первинне сприймання твору Л. Пономар «19 грудня — День святого Миколая».

4.1. Установка на сприймання.

- Познайомтеся з твором Л. Пономар «19 грудня — День святого Миколая». Позначте простим олівцем слова, значення яких вам незрозумілі.

4.2. Читання учнями мовчки твору.

4.3. Перевірка первинного сприймання змісту твору.

- Значення яких слів у творі для вас є незрозумілим? На вашу думку, хто головний герой твору? Чому всі діти знають про святого Миколая? А що знаєте ви? Про що ви дізналися з прочитаного твору?

5. Читання з виконанням завдань.

5.1. - Дайте відповідь словами твору.

- Про які зимові свята згадується у творі? Чому всі люди поважають свято День святого Миколая? Про що пишуть діти у своїх листах святому Миколаю?

5.2. Робота з книжковим малюнком.

- Розгляньте малюнок. Як ви думаєте, чим зайняті діти? Уявіть себе не їх місці. З яким проханням звернетесь ви до святого Миколая? А хто з вас розповість у листі про свої хороші справи? Які? Що б ви попросили для дітей усього світу?

6. Робота з медіаресурсами.

(Учитель демонструє зображення святого Миколая).

- Розгляньте зображення. Чи таким ви уявляєте святого Миколая? До кого він поспішає? Чого ви очікуєте від святого Миколая?

7. Виконання різнорівневих завдань та їх перевірка.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

8. Читання вчителем вірша О. Кротюк «Доброму Миколаю». Перевірка первинного сприймання змісту вірша.

- Назвіть вірш та його авторку. Про що розповіла авторка у вірші? Чи хвилюєтеся ви за хлопчика? Чому?

9. Читання учнями мовчки вірша.

10. Виразне читання вірша учнями та перечитування змісту за запитаннями.

- Прочитайте рядки вірша, в яких йдеться про те, як хлопчик чекає на святого Миколая. Розкажіть, чи відображені ці рядки на малюнку до вірша?

- Прочитайте, про що запитує хлопчик святого Миколая. Як треба читати речення, в кінці яких стоїть знак питання?

- Як хлопчик характеризує себе? Про що це говорить?

- У що вірить хлопчик? Як про це сказано у вірші?

11. Робота з методичним апаратом до вірша. Відповіді на запитання, вміщені в кінці вірша, виконання та перевірка різнорівневих завдань.

12. Підсумок уроку.

- Про що ви дізналися сьогодні на уроці? Про що думали, коли працювали з творами? Що найбільше хвилювало дітей? А вас? Що, на вашу думку, має бути найголовнішим у дитячих листах до святого Миколая?

Тема. Велика буква у кличках тварин.

Мета. Активізувати знання учнів про написання великої букви у кличках тварин, розвивати зв'язне мовлення дітей, виховувати в них любов до тварин.

Дидактико-методичне забезпечення. Медіаресурси із зображенням різних тварин, епізодів мультфільмів, малюнкові зображення підручника.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Актуалізація життєвого досвіду учнів.

2.1. Бесіда.

- Чи маєте ви, діти, домашніх улюбленців? Хто вони? Чи мають клички (імена)? Хто їх так назвав? Уявіть собі, що ви будете розповідати в листі своєму другові/подрузі про свого/свою улюбленця/улюбленицю. З якої букви ви напишете кличку свого чотирилапого друга?

2.2. Повторення вивченого матеріалу.

- Згадайте, коли на письмі ми вживаємо велику букву.

- Прослухайте текст. У кожному реченні назвіть слово, яке треба писати з великої букви.

◆ У сестер Насті та Ірини є кошенятко. Дівчатка назвали його Пушок. Старша сестра Настя вчить Ірину доглядати за тваринкою.

- Прослухайте речення. Які слова звучать однаково? Як ви їх напишете?

◆ У нашому дворі живе собака Жук. Над квіткою пролетів великий жук.

◆ Крадькома котяра Кекс

Куштував на кухні кекс.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота в групах.

4.1. Виконання завдань до вправи 1 (с. 131), вправи 3 (с. 132) та їх перевірка (усно).

4.2. Каліграфічна хвилинка: **Чч, Шш, Юю, Яя.**

4.3. Робота з підручником. Самостійне виконання завдань до вправи 2 (с. 132).

5. Робота з медіаресурсами (або книжковими ілюстраціями).

- Розгляньте зображення. Кого ви бачите на них? Що нагадали вам герої? Які у героїв були клички? Поміркуйте і скажіть, чому у тварин є клички, а не імена?

6. Робота в парах. Вправи зі словотворення (за матеріалами вправи 8).

- Утворіть від іменників: **сніг, пух, шум, ріг, роса, булька** клички тварин. З якої букви ви писатимете клички тварин? Виконання вправи 9.

Фізкультхвилинка

7. Списування з виконанням завдання. (За матеріалами вправи 10).

8. Розвиток зв'язного мовлення учнів.

8.1. Читання тексту (вправа б).

- Як звали хлопчиків? Які клички дали хлопчики цуценятам? Чого навчає вас цей текст? Які речення вам хочеться записати?

8.2. Аналіз змісту малюнка (вправа 7, с. 133) з використанням довідки (с. 134). Складання тексту казки «Мультиплікатори».

9. Підсумок уроку.

- Пригадайте, що ви знаєте про написання великої букви. Які слова ви напишете з великої букви: слон Бінго, верблюд Горбань, жираф Довгань, кішка Маруська, корова Лиска, півень Горлань.

- Як ви думаєте, чому тваринкам дали такі клички?

- З якої букви ви напишете імена, по батькові, прізвища людей? Наведіть приклади.

10. Виконання завдань рубрики «Перевірте себе».

10.1. Продовжте речення.

Слова-назви істот відповідають на питання _____, а неістот відповідають на питання _____.

10.2. Назвіть слова, які відповідають на питання **хто?**

➤ Зима, сніг, снігур, синиця, хуртовина, заметіль, лисиця.

10.3. Назвіть слова, які відповідають на питання **що?**

➤ Юнак, хлопець, дівчинка, учениця, дім, школа, аркуш, учень, книжка.

10.4. Підкресліть слова, які написані з великої букви. Поясніть їх правопис.

➤ Тарас Григорович Шевченко — видатний український поет.

10.5. Підкресліть слова, які написані з великої букви. Поясніть їх правопис.

➤ Сергійко і Наталя годують телятко Зірку, а Дениско і Андрійко напувають водою лошат Соколика і Орлика.

Тема. Новий рік вже ступає на поріг.

Матеріал до уроку. М. Чопик «Посадім ялинку», Г. Кирпа «Новий рік».

Мета. Познайомити учнів з історією святкування Нового року, розвивати мовлення дітей, пробуджувати бажання берегти природу.

Дидактико-методичне забезпечення. Малюнкове зображення ялинкових прикрас, медіаресурси із зображенням святкових новорічних ялинок, зустрічей Нового року.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Перегляд медіаресурсів із зображенням святкування Нового року.

- Розгляньте зображення. Який настрій викликали вони у вас? Яке свято відзначають дорослі та діти? Що є головною прикметою цього свята? Чи завжди так люди зустрічали Новий рік, ви дізнаєтеся, коли познайомитеся з творами Ганни Кирпи та Марти Чопик.

3. Робота над твором Ганни Кирпи «Новий рік».

3.1. Читання твору учнями мовчки.

(Текст можна роздрукувати і роздати дітям. Можна і замінити читання учнями на слухання).

Новий рік

Новий рік — свято особливе, на нього чекають усі — і дорослі, і діти. Дуже давно зустрічали Новий рік навесні. Люди вважали, що саме пробудження природи і є початком відліку часу. Кожної весни на квітучих деревцях вишень запалювали свічки.

У 1700 році святкування Нового року перенесли на січень. Так з'явився звичай святкувати Новий рік у ніч з 31 грудня на 1 січня.

Зробити так, щоб узимку вишня вкрилася квітками, нелегко. Тому на зміну їй прийшла ялинка, яка завжди була зеленою та пишною. Уперше новорічну ялинку прикрасили паперовими трояндами 1700 року. А ось перші скляні іграшки з'явилися 1850 року.

З нетерпінням діти й дорослі чекають на Діда Мороза. Скільки йому років, мабуть, ніхто не знає, але він приходить до дітей уже 200 років. У нашого Діда Мороза багато братів. Так, американці та англійці називають Діда Мороза Санта Клаус, італійці — Бабе Натале, французи — Пер Ноель, бразильці — Паскуале, камбоджійці — Дід Жаром.

Ганна Кирпа

3.2. Відповіді на запитання.

- Як ви думаєте, чому Новий рік вважають особливим святом?
- Чи завжди люди зустрічали Новий рік у січні? Чому?
- Чим прикрашають ялинку?
- А у ваших домівках хто і як прикрашає ялинку?
- Чи виготовляєте ви новорічні іграшки своїми руками?
- Хто є особливим і бажаним гостем на Новий рік?

3.3. Виконання різнорівневих завдань.

- Знайдіть в тексті відповідь на питання: Чому в давнину люди зустрічали Новий рік навесні?
- Розкажіть, що ви знаєте про братів Діда Мороза. Прочитайте, як про це розповіла авторка.
- Яким чином ялинка стала невід'ємною частиною Нового року? Обґрунтуйте свою думку словами тексту. Розкажіть, як зустрічають Новий рік у вашій родині.

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

4. Робота з віршем М. Чопик «Посадім ялинку».

4.1. Читання вірша вчителем.

4.2. Перевірка первинного сприймання змісту.

- Коли мають відбуватися події, описані авторкою у вірші? Як ви вважаєте, чому авторка написала цей вірш? Як ви ставитеся до пропозиції авторки?

4.3. Імітаційно-виразне читання вірша учнями; поглиблений аналіз змісту.

- Які рядки вірша, на вашу думку, є найголовнішими? Яка подія у вірші є найбільш хвилюючою, найдивовижнішою, найзагадковішою? Чи можна, з вашої точки зору, замінити кінцівку вірша? Чому?

4.4. Виразне читання вірша учнями.

5. Робота з розвитку зв'язного мовлення учнів.

- Які бажання виникли у вас, читаючи вірш? Чи порекомендуєте ви познайомитися зі змістом вірша своїм рідним? Чому? Розкажіть, як у ваших родинах готуються до свята зустрічі Нового року.

6. Робота з методичним апаратом до вірша.

7. Підсумок уроку.

- З яким почуттям ви завершили роботу над змістом вірша? Що нового ви дізналися про свято зустрічі Нового року? Що спільного у творах Марти Чопик і Ганни Кирпи? До якої поради ви неодмінно прислухаєтеся? Чому? Якою інформацією ви обов'язково поділитесь зі своїми рідними і друзями?

8. Виконання завдань рубрики «Перевірте себе».

8.1. Про який привіт розповіла Надія Красоткіна? Назвіть твір.

8.2. Хто з авторів описав найрізноманітніші форми сніжинок? Як називається цей твір?

8.3. Якого кольору буває сніг? Хто допоміг вам його побачити або уявити?

8.4. Зірка Мензатюк написала твір:

А «Мільйон мільйонів сестричок»;

Б «Мільйон мільйонів братиків»;

В «Мільйон мільйонів хмаринок».

8.5. Розкажіть, чому зиму називають веселою.

8.6. Які зимові слова ви пам'ятаєте?

8.7. Назвіть своє улюблене зимове свято. Розкажіть про нього.

Тема. Іскринки з казкової скриньки.

Мета. Активізувати читацький досвід учнів, формувати оцінні судження, розвивати мовлення і мислення дітей, виховувати в них бажання складати казки самостійно.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з розвитку зв'язного мовлення. 2 клас, предметні зображення звірів, птахів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Активізація читацької пам'яті учнів.

2.1. Бесіда.

- Які українські народні казки ви знаєте? З якими із них ви познайомилися на уроках читання? Що приваблює вас у казках?

2.2. Гра «Впізнайте мене».

- Упізнайте героя казки за його характеристикою.

- ◆ Кмітлива, винахідлива, хитра... (*лисиця*)
- ◆ Довірливий, сірий, ледачий... (*вовк*)
- ◆ Тріскотлива, строката, працьовита... (*сорока*)
- ◆ Сіренький/біленький, боязкий, вухатий... (*заєць*)
- ◆ Гостроносий, колючий, малий... (*їжак*)
- ◆ Носатий, довгоший, довгоногий... (*лелека*)

- В яких казках траплялися ці герої?

- Розкажіть, який герой казки викликає у вас добре ставлення до себе.

3. Повідомлення теми уроку.

4. Робота із зошитом.

4.1. Робота в парах (групах).

- Розгляньте малюнки. Пригадайте казки, в яких головними героями є зображені персонажі. Дайте відповіді на запитання (завдання 1, с. 31).

- Чи подобається вам зображення героїв? Чи вдалося художникові передати зухвалість кози? Чи передав художник радісне здивування діда і баби від зустрічі з качечкою? Які риси лисиці та вовка підкреслив художник на малюнку?

4.2. Слухання уривків із казок. Запис назв казок (с. 31–32).

4.3. Переказування казки «Лисичка і Журавель».

- Ви всі знаєте українську народну казку «Лисичка і Журавель». Пригадайте, як вона починається. Хто першим запросив у гості нового друга? Як готувалася Лисичка до його зустрічі? Якою ви уявляєте Лисичку? (Доброю, вихованою,

гостинною, привітною..., тому що і хату прибрала, і кашу зварила, і зверталася до гостя: «Журавлику-Лебедику...» Лисичка не знала того, що Журавлик не зможе ласувати кашею, бо в нього довгий і міцний дзьоб (ніс)... З якими думками повертався Журавель додому? Як, на вашу думку: це добре чи погано, це світлі чи темні думки? Що би ви порадили Журавлеві?

- Прочитайте план до казки. Перекажіть зміст казки за планом. Розпочніть казку незвично: розгляньте малюнок (с. 33) і за його змістом придумайте початок казки. (Наприклад, якимось Лисиця прийшла по воду. Набрала відрець води, поставила його на край колодязя, аж раптом...)

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

5. Самостійне виконання завдання 4 (с. 33).

6. Актуалізація мисленнєвої діяльності учнів.

6.1. Робота над змістом (завдання 4).

- Прочитайте ще раз слова, виділені в тексті жирним шрифтом. Пригадайте назви казок, герої яких згадуються в тексті. Прочитайте запитання в кінці тексту. Обґрунтуйте свої відповіді.

6.2. Гра «Хто ми і звідки» (завдання 5).

- Назвіть героїв, яких ви бачите на малюнках. На питання «хто?» ви відповіли. Поміркуйте і скажіть відповідь на питання «звідки?» Яку з казок ви можете розповісти?

7. Творча робота. Складання казки за початком (завдання 6).

(Учні складають казочку усно. Записують тільки початок і закінчення казки).

8. Підсумок уроку.

- Яку скриньку ми відчинили на уроці? Що за іскринки висипалися з неї і засяяли на уроці? Яка з іскринок найяскравіше засяяла вам? До яких іскринок вам би хотілося доторкнутися ще раз? Чому?

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ

Тема. Знайомство з дитячими журналами.

Мета. Познайомити учнів з колом дитячих часописів, активізувати інтерес до дитячої періодики, заохочувати до пошуку цікавої інформації, викликати бажання бути передаплатниками журналів.

Дидактико-методичне забезпечення. Дитячі часописи: «Джміль», «Яблунька», «Пізнайко», «Малятко» та інші; медіаресурси із зображенням дитячих журналів.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Робота з кросвордом.

- До нас на урок завітали слова: **Джміль, Яблунька, Барвінок, Пізнайко, Стежка, Малятко, Соняшник.** Чому вони всі написані з великої букви, дасте відповідь пізніше. Погляньте, як незвично вишикувалися слова. Вони хочуть підказати вам, про що ми будемо розмовляти на уроці. А підказка сховалася серед самих слів. Вона допоможе дізнатися вам, до якої родини належать слова. Прочитайте всі слова, а потім слово, що утворилося по вертикалі.

- До якої родини належать прочитані вами слова? Так, це назви дитячих журналів (часописів). Чому ці слова треба писати з великої букви? (Назви журналів пишуть з великої букви).

3. Колективний розгляд виставки журналів.

(Серед журналів є одна знайома дитяча художня книжка).

- Розгляньте всі обкладинки друкованої продукції, яку я запропонувала до уроку. Що є зайвим? Чому? (На виставці «зайвою» є книжка, бо вона дітям

знайома з попередніх уроків). Як переконатися в правильності ваших відповідей? (Треба книжку розглянути). Розгляньте всі обкладинки дитячих журналів. Який журнал вам знайомий? Чи передплачують батьки тобі дитячий журнал? Який саме? Чи можна познайомитися з дитячими журналами в інтернеті? (Учитель демонструє дитячі журнали на екрані. Діти зачитують їх назви стисло розповідають, що вони знають про той чи інший журнал).

4. Розгляд часописів. Визначення характерних відмінностей часопису від книжки.

- Поміркуйте, чим часопис відрізняється від книжки. В цьому вам допоможе розгляд часопису.

- Чи є на обкладинці часопису прізвища автора?
- Чи відповідають малюнки на всіх сторінках, обкладинці назві часопису?
- Чи містить часопис титульну сторінку?
- Чи є в часописі сторінка, яка містить перелік усіх творів, що увійшли до нього?
- Скільки разів у місяць (рік) виходить часопис?
- Чи всі твори дібрані на одну тему?
- Чи містить часопис ігри, цікаві розважально-пізнавальні завдання?
- Як скріплені сторінки часопису?

- Будьте уважними. Правильні відповіді на всі питання допоможуть вам відрізнити часопис від книжки.

5. Робота в групах.

- Оберіть для себе часопис. Прочитайте твір, який вважаєте, що він для вас буде цікавим. Поділіться отриманою інформацією з друзями.

- Чи сподобався вам твір? Чим? В якому журналі його видрукували?

- Перевірте себе, розглянувши часопис.

6. Рекомендації до позаурочної діяльності з дитячими часописами.

- Пошукайте на класній книжковій полиці дитячі журнали. Розгляньте їх. Організуйте з друзями виставку журналів. Поцікавтеся у членів родини, які дитячі часописи вони знають. Які з них читали в дитинстві? Чи збереглися журнали до цього часу? Де в наш час можна познайомитися зі старими виданнями журналів?

Ф і з к у л ь т х в и л и н к а

Тема. Перевірте себе (2 год).

Мета. Перевірити ефективність засвоєння учнями теми «Дослідження ролі іменників у мовленні», удосконалювати вміння сприймати і відтворювати текст твору, виховувати шанобливе ставлення до членів родини.

Дидактико-методичне забезпечення. В. Наумчук, М. Наумчук. Зошит з української мови та читання. 2 клас. Частина 1.

План-конспект

1. Організація учнів до уроку.

2. Повідомлення теми уроку.

3. Робота над текстом Ю. Старостенка «І трапиться ж отаке».

3.1. Читання твору учнями мовчки.

3.2. Аналіз змісту твору та перевірка його сприймання.

- Про що розповів автор у своєму творі? Чи можна вважати цей твір казкою? Чому? Який герой твору викликав у вас теплі почуття? А хто здивував? Чому? Які слова є підтвердженням вашої відповіді? Прочитайте ці рядки. Дайте відповіді на запитання, вміщені в кінці твору.

3.3. Виконання письмових завдань 2–4 (с. 52) за змістом твору.

Фізкультхвилинка

4. Робота з прислів'ями та приказками з виконання граматичного завдання (усно, завдання 5).

5. Робота над загадками (завдання 6).

6. Самостійна робота з ускладнюючим завданням (вправа 7, с. 53); вправа 8 (с. 54).

7. Тестова перевірка засвоєного граматичного матеріалу «Перевірте свої досягнення» (с. 55–56).

8. Перевірка вмінь діалогічного мовлення з опорою на малюнки (с. 57).

Фізкультхвилинка

9. Контрольне списування тексту М. Хаткіної «Недільний сніданок» (с. 58). (Учитель звертає увагу дітей на культуру запису, веде розмову про шанобливе ставлення дітей до членів родини).

10. (На час). Написання диктанту.

У моєї бабусі Віри є котик Знайда. Бабуся помітила, коли кіт шкрябає підлогу, буде вітер, дере стіну — на негоду, лежить черевцем догори — на відлигу, згорнувся в клубочок і ткнувся мордочкою в лапки — на мороз. Бабуня Віра любить Знайду (38 слів).

11. Самоперевірка написаного.

12. Підсумок уроку.

- Який вид роботи на уроці вам видався цікавим (найлегшим, важким)? Які питання ви хочете поставити вчителю (однокласникам)? Поставте їх. Що запам'ятали про іменники? Доберіть іменники, які відповідають на питання **хто?** (**що?**). З якої букви пишуть імена, по батькові, прізвища людей? А клички тварин? Наведіть приклади.